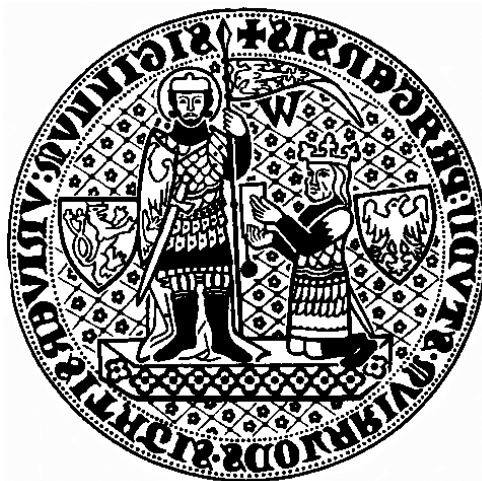

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2010

Dorota Danielová

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Dorota Danielová

Korea za japonské okupace v době 2. světové války

Korea under the Japanese occupation during the World War II

Praha, 2010

vedoucí práce: doc. Miriam Löwensteinová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala za pomoc a čas, který mi věnovala vedoucí práce doc. Miriam Löwensteinová při výběru tématu a při řešení problémů vzniklých v průběhu práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala sama, pouze s citacemi pramenů a použitím uvedené literatury.

16.7.2010   Dorota Danielová

Zkratky použité v textu

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

POW – Prisoner of war, neboli válečný zajatec

HDP – Hrubý domácí produkt

USA – United States of America, neboli Spojené státy Americké

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Kolonialismus a jeho typologie.....	11
3. Historický přehled období anexe a počátek koloniálního období.....	14
3.1 Příčiny a průběh anexe.....	14
3.1.1 Čínsko-japonská válka.....	14
3.1.2. Rusko-japonská válka.....	16
3.1.3. Protektorátní a anekční smlouvy.....	18
3.2 Počátky japonské koloniální represe.....	20
3.2.1. Japonský úřednický aparát.....	21
3.3 První změny v korejské ekonomice.....	23
3.3.1. Pozemková reforma.....	23
3.4 Kulturní a sociální dění v prvních letech okupace.....	25
3.4.1 Cenzura tisku.....	25
3.4.2 Reforma školství.....	26
3.4.3 Náboženství.....	31
3.4.4 Zásahy do rázu korejských měst.....	34
3.4.5 Hnutí 1. Března.....	35
4. Japonská expanze a příprava na vstup do 2. světové války.....	38
5. Transformace korejského hospodářství a vliv válečných příprav na ekonomiku.....	40
5.1 Zemědělská výroba a život zemědělců.....	43
5.1.1 Zemědělství 20. let.....	43
5.1.2 Třicátá a čtyřicátá léta.....	45
5.2 Průmyslová výroba a život dělníků.....	47
5.2.1 Nábor pracovních sil.....	51
5.2.2 Platební podmínky.....	52
5.2.3 Život a práce v továrnách.....	53
5.3 Obchod.....	57
6. Kulturní změny 40. let.....	59

6.1 Změny ve školství.....	59
6.2 Změna jmen.....	61
7. Mobilizace národa.....	63
7.1 Mobilizace pracovních sil.....	63
7.2 Studentské projekty.....	64
7.3 Vojenská mobilizace.....	65
7.4 „Comfort women“.....	68
7.4.1 Odvody žen.....	69
7.4.2 „Comfort station“.....	70
7.4.3 Život a povinnosti žen na stanicích.....	72
7.4.4 Konec války.....	74
8. Konec války a nedořešené spory mezi Koreou a Japonskem.....	75
8.1 Konec druhé světové války.....	75
8.2 Korea versus Japonsko.....	76
8.2.1 Poválečné omluvy.....	76
8.2.2 Válečné reparace.....	77
8.2.3 Normalizační smlouva z roku 1965.....	78
8.2.4 Korejská menšina v Japonsku.....	79
8.2.5 Konflikt ohledně kontroverzních učebnic.....	81
8.2.6 Uctívání válečných zločinců a chrám Jasukuni.....	82
9. Závěr.....	84
10. Použitá literatura.....	85
11. Obrazová dokumentace.....	88

1. Úvod

Toto historické téma je jedno z nejkontroverznějších témat v dějinách korejské historie. Mnoho záležitostí mezi Koreou a Japonskem dodnes není vyřešeno a dodnes jítí city na straně korejského, ale i japonského národa.

Tématem práce je Korea v období druhé světové války. Bylo by však velmi obtížné v práci dostatečně a srozumitelně zachytit situaci, v níž se Korea nacházela, aniž bych předem nenastínila celý vývoj, kterým během násilného obsazení tato země a tento národ prošel. Začlenila jsem proto do práce i stručný popis toho, jak k anexi Koreje v první řadě došlo. Koloniální politika té doby byla velmi různorodá a strategie vlády v jednotlivých státech se lišil. Obzvláště Japonsko ve své politice naznačilo kompletně nový směr, kterým se žádný ze států nikdy před ním nevydal. Jednu kapitolku na úvod proto věnuji také této otázce s popisem celkového vývoje kolonialismu. Následně mám v úmyslu rozvést novou koloniální politiku, kterou Japonsko aplikovalo v Koreji v podrobnějším měřítku popisem sociálních a ekonomických změn, které Japonsko v Koreji uskutečnilo po dobu celého svého koloniálního působení. Tyto změny, které tak zásadně zasáhly do života korejského lidu, zapříčinily veškeré pozdější dění a mnohé z nich přetrvaly po dobu celé okupace. Myslím si tedy, že je nezbytné tyto jevy popsat pro hlubší pochopení toho, co se v Koreji dělo během válečného období, jehož historii jsem si vytyčila za úkol zpracovat.

V práci mám v úmyslu se zabývat hlavně sociální, kulturní a ekonomickou stránkou věci. Korejci se do válečného dění zapojili jen okrajově. Korea byla hlavně ekonomickou zásobárnou pro japonskou armádu a tak válečných obětí moc nezaznamenala. Korejci sice byli verbováni do armády, ale nijak zásadním způsobem a

na jejím území neprobíhaly žádné boje. Jedinou výjimkou bylo několikaměsíční osvobození sovětskými a americkými jednotkami, ale to se spíše jednalo o přebírání kapitulace japonských vojsk, než aby proběhly nějaké ničivé bitvy. Korea tak byla v tomto směru ušetřena, ale přesto byla japonskými válečnými aktivitami poznamenána a velice trpěla. Japonsko po celou dobu okupace a obzvláště v období druhé světové války systematicky vytěžovalo korejské nejen zdroje materiálního charakteru, ale i zdroje pracovní síly. Ačkoli byla Korea zemí bohatou na přírodní suroviny a měla mnoho úrodné půdy, na životní úrovni obyvatel se to neprojevalo. Korejci během okupace značně strádali a byli diskriminováni ve všech ohledech. V této práci se chci zaměřit především na tyto aspekty doby. Chtěla bych popsat dopad, jaký měla japonská nadvláda na život korejských zemědělců a dělníků a celkově na život korejského obyvatelstva. Chci zachytit jak ekonomické, tak i sociální aspekty života v tomto období jako byla cenzura tisku, potlačování identity korejského národa a snahy zničit a vymazat korejskou kulturu a historii a diskriminaci, které se Japonsko jako stát a Japonci jako jednotlivci na Korejcích dopouštěli. Samozřejmě mám v úmyslu postihnout i témata mobilizace a totálního pracovního nasazení, ale chtěla bych v nejdůležitějších rysech naznačit i problematiku takzvaných comfort women, které k danému období neodmyslitelně patří a je důležitá pro dotvoření si celkového obrazu doby. Je to však téma, které je samostatně zpracováno v obdobné práci, proto se mu hodlám věnovat pouze okrajově a nemíním zacházet do takových detailů, jak by si toto téma zasluhovalo.

Je to mnoho témat, kterým se budu věnovat, ale přesto to není vše, co se v té době v Koreji odehrávalo. Velmi ožehavým tématem, je například téma experimentů na lidech, odvody vojáků do armády a některá další témata, která kvůli nedostatku dostupných

zdrojů, či z jiných důvodu úplně vypustím, nebo se o nich pouze zmíním a budu se jim věnovat jen okrajově. Jsou však témata, která bych naopak ráda popsala ve větším rozsahu a detailněji, protože si myslím, že měly na korejskou společnost mnohem větší dopad.

Mým celkovým cílem je tedy uceleně a souhrnně popsat dané období a vzhledem k rozsahu práce se zaměřit pouze na vybraná témata. Závěrem bych chtěla rozebrat tyto korejsko-japonské vztahy z legálního hlediska a naznačit některé otázky a důsledky z tohoto období, které jsou do dnešní doby mezi oběma státy dosud nevyřešené.

Práci tedy začnu koloniální politikou 19. a 20. století, dále nastíním okolnosti kolonizace Koreje a první kroky kolonizační vlády a jejich dopad na společnost, které jednotlivě rozdělím do podkapitol. Další kapitolku věnuji japonské expanzivní politice a vstupu Japonska do druhé světové války, na niž navážu tématem ekonomické a společenské transformace společnosti po vstupu do válečného konfliktu. Rozeberu jednotlivá témata přímo či nepřímo spojená s válkou a závěrem naznačím konflikty a problémy spojené s tímto obdobím, které dodnes nejsou mezi oběma státy vyřešené.

V celé práci se nachází několik korejských termínů, jmen a názvů, pro jejichž zapsání budu používat českou vědeckou transkripci a jejichž původní zápis případně uvedu v poznámce pod čarou. Dále je zde uvedeno několik japonských jmen, pro které jsem použila také českou transkripci.

Zdroje, ze kterých jsem čerpala, jsou především historické publikace japonských, korejských, ale i amerických a anglických autorů. Používala jsem i knihy a internetové články s přímým svědectvím Korejců.

2. Kolonialismus a jeho typologie

Kolonialismus je definován, jako forma politické dominance, která zahrnuje dobytí a podrobení si jednoho národa národem silnějším. Problém s definicí kolonialismu vězí v časté záměně termínů kolonialismus a imperialismus, které se navzdory různému původnímu etymologickému významu všeobecně považují za synonyma. Oba termíny v sobě nesou význam dominance cizího území silnější a vyspělejší mocností. Termín kolonialismus ale pochází z latinského *colonus* jehož význam je farmář, či zemědělec. Jde tedy o termín označující přesun obyvatelstva na jiné, nové území za účelem získání nové půdy, přičemž by se obyvatelstvo považovalo nadále za občany své původní země. Naopak termín imperialismus pochází z latinského slova *imperium*, které znamená vláda. Jde tudíž o označení politického ovládnutí jiné, často zámořské země, která nemá přímé spojení s původní zemí, prostřednictvím vytvoření zástupného vládnoucího mechanismu přímo zodpovědného vládě kolonizující země. Nové území tak ztrácí svou suverenitu jakožto samostatná země¹.

Kolonialismus vznikl pod zástěrkou šíření civilizace a ekonomické struktury do podle evropského měřítka nerozvinutých a necivilizovaných zemí. V té době bylo cokoli evropské bráno jako to nejlepší a jakékoli byť i rozvinuté civilizace byly pokládány za barbarské. Byla v tom jistá dávka rasizmu. Bílá rasa byla považována za nadřazenější a inteligenčně a společensky nejvyspělejší, tudíž za oprávněnou podřizovat si a velebit k obrazu svému zbytek světa. Evropské mocnosti tak pronikaly do zámořských zemí pomocí misionářských výprav ve jménu šíření křesťanství a vzdělání. Ve skutečnosti šlo hlavně o mocensko-ekonomickou hru, v níž se snažily o získávání strategicky výhodných

---

1 Stanfordská encyklopedie filosofie, <http://plato.stanford.edu/entries/colonialism/> 9.4. 2006

pozic a nových nalezišť surovin, levné pracovní síly a přírodního bohatství k posílení domácí ekonomiky.

První kolonie vznikaly už v antickém období v době rozkvětu Řecka a Římské říše, ale moderní kolonialismus jako takový datujeme od 16. do 20. století. Země, které se zapojovaly do kolonizačního procesu, byly hlavně evropské státy jako Spojené království, Francie, Španělsko, Portugalsko, Nizozemí, Belgie, Itálie, Dánsko, Švédsko a Německo. Až v pozdějším období se připojily zámořské země jako například Spojené státy americké a Japonsko.

V průběhu staletí různé země postupovaly během kolonizace různými způsoby. Nejprve můžeme vidět kolonizaci pomocí přesunu části obyvatel na nové území a o postupnou dominaci nově příchozích nad původními obyvateli. Příkladem takovéto kolonizace je expanze Evropanů na Americký kontinent. Země tímto získali nejen nová území, zdroje, ale také se tím řešila sociální krize přelidněné Evropy. Později si státy začaly vytvářet závislá území pomocí pouhé politické převahy, kdy byl vytvořen vládnoucí systém pod záštitou kolonizující země, a byla potlačena suverenita původního vládnoucího zřízení. Příkladem takovéto závislé kolonie byla například britská Indie, belgické Kongo či Indonésie ovládaná Nizozemím. Mezi těmito dvěma způsoby kolonizace existoval také třetí, dá se říci trochu hybridní způsob, vykazující rysy obou výše zmiňovaných typů. Příkladem je například francouzská kolonie v Alžíru, kde Francouzi nejenže vytvořili svou koloniální vládu, ale přesunula se tam i značná část obyvatel.

Rysy tohoto posledního typu kolonizační politiky můžeme najít i ve způsobu

jakým kolonizovalo Japonsko Korejský poloostrov.² Japonci donutili abdikovat korejského císaře a vytvořili vládu pod vedením japonského generálního guvernéra Itó Hirobumiho, ale došlo i k velkému přesunu japonského obyvatelstva³, které zde získalo Japonci zabavenou půdu a usadilo se. Přes svou obrovskou ekonomickou expanzi a rychlý postup v modernizaci země Japonsko pořád zaostávalo za ostatními světovými mocnostmi. Z obavy o stabilitu své vlády a o uznání nároků na Koreu jednak v očích všech svých obyvatel, jednak v očích ostatních světových velmocí, se v případě Koreje rozhodlo postupovat v kolonizačním procesu ještě hlouběji. Pokusilo se o úplnou asimilaci, nebo lépe řečeno „japanizaci“ Koreje a o potlačení její kulturní a národní identity pomocí velmi represivní koloniální politiky ve snaze si ji plně připoutat ke svému území.

---

2 Dále již zmiňovaný pouze jako Korea

3 V roce 1942 to bylo přes 750 000 japonských občanů Chung, 2006:90

3. Historický přehled období anexe a počátek koloniálního období

3.1 Příčiny a průběh anexe

Korejský národ byl od doby sjednocení tří států⁴ vždy samostatným a nezávislým národem. Přestože po dlouhou dobu Korejci platili sousední Číně tribut, nikdy si Čína nemohla nárokovat jejich území. Ze strany Korejců se jednalo spíše o přátelské dary a prokázání úcty většímu a silnějšímu státu, a snahu si ji zavázat a upokojit, aby nedocházelo ke konfliktům mezi jejich zeměmi. Až během koloniální politiky na konci 19. a 20. století se o Koreu začaly ostatní státy zajímat. V této době se všechny významnější mocnosti snažily pro sebe urvat co největší díl světa a do té doby izolovaná Korea byla strategicky i ekonomicky atraktivním územím zejména pro své nejbližší sousedy Rusko, Čínu a Japonsko.

3.1.1 Čínsko-japonská válka

Japonsko procházelo velkými politickými a sociálními změnami. Co se týče asijských států, šlo o nejrozvinutější zemi, která jako jedna z mála dokázala skloubit tradiční hodnoty s modernizací v západním stylu. Podařilo se jí dokonce vymanit se z nadvlády Spojených států a tak se vyhnout osudu kolonizované země. Naopak se z Japonska stala jedna ze světových velmocí a po vzoru Spojených států se začala sama zapojovat do světové koloniální politiky. Jeho prvními cíly byly menší ostrovy v jeho

---

4 Na Korejském poloostrově v 1. století př. n. l. vznikla 3 království: Silla, Kogurjō a Päkče. V 9. století našeho letopočtu se státu Silla podařilo pod sebou sjednotit většinu území Korejského poloostrova.

nejbližším okolí⁵, ale již od dob imžinské války⁶ však mělo v hledáčku především svého nejbližšího souseda, Koreu.

Japonsko se o průnik do Koreje pokusilo na několika frontách. Nejprve se snažilo do Koreje proniknout pomocí politického vlivu, kterým si chtělo předpřipravit půdu pro následnou vojenskou anexi. V tom jim v cestě stála Čína, která díky náklonnosti ze strany císařovy manželky a její rodiny Min měla v Koreji velký vliv. V roce 1885, kdy rivalita mezi oběma státy vrcholila, podepsaly Čína a Japonsko v čínském Tchien-ťinu smlouvu, která mimo jiné ustanovovala podmínky pro pohyb vojsk na území Koreje. Pokud armáda jednoho státu vstoupí na půdu Koreje, musí bezpodmínečně a okamžitě o svém kroku uvědomit druhou stranu. Tato smlouva byla později roznětkou pro Čínsko-japonskou válku, která se rozpoutala na korejském území v červenci roku 1894. V tomto roce vypukly v Koreji velké nepokoje⁷ a Korea požádala Čínu o pomoc při jejich likvidaci. Čína samozřejmě neváhala a vyslala svá vojska. Na to Japonsko reagovalo vysláním svého vlastního vojska na Korejský poloostrov. Mezitím se korejské vládě podařilo uklidnit povstání a dohodnout se s jeho vůdci. Čína ani Japonsko však nechtěly své ozbrojené síly stáhnout. Čína požadovala na korejské vládě vyhoštění japonských vojsk ze země. Japonsko zareagovalo obsazením královského paláce a tím se rozpoutala Čínsko-japonská válka, která trvala do dubna roku 1895, kdy byla Čína donucena

---

5 Jednalo se hlavně o území náležící Sovětskému Svazu a Číně. Byly to především Kurilské ostrovy, Beninské ostrovy, Okinawu, Rjúkú či ostrov Marcus, které jsou součástí jeho území dodnes a dále Pescadorské ostrovy nebo Tchajwan, které po druhé světové válce připadly opět Číně.

6 V letech 1592 až 1598 se Japonské císařství pokusilo o invazi Koreje. Toto tažení bylo neúspěšné hlavně díky korejskému námořnímu admirálovi a národnímu hrdinovi I Sun-sinovi.

7 V roce 1894 vypuklo v jižní části Koreje povstání dnes označované jako povstání tonghak. Nepokoje se rozpoutaly v oblasti Jižní Čölly, tradiční oblasti nepokojů, ve městě Kobu a postupně se rozšířily po celé provincii.

kapitulovat. Byla sepsána mírová smlouva, ve které Čína musela potvrdit, že Korea je samostatný stát nezávislý na Číně a následně se vzdát území Tchajwanu a Pescadorských ostrovů ve prospěch Japonska.

3.1.2. Rusko-japonská válka

Korea však byla v 19. století ovlivňována nejen Čínou, ale také sousedícím Ruskem, které v ní také vidělo slibné území pro své další rozšiřování. Rusko mělo jakožto velká a vyspělá země na Dálném východě velký vliv. Díky dokončení Transsibiřské magistrály proniklo do Mandžuska a odtud mělo jen kousek k ovládnutí Koreje. Japonsko neslo nelibě vzrůstající vliv tak velké mocnosti, se kterou se, co se vojenské síly týče, zdaleka nemohlo rovnat. Neustále proto posilovalo svou ekonomicky politickou moc na území Koreje a tím si připravovat půdu pro své záměry na Korejském poloostrově.

Rivalita panující mezi Ruskem a Japonskem vyvrcholila po vypuknutí Boxerského povstání v Číně roku 1900⁸. Tehdy situaci využilo Rusko a vyslalo svá vojska do Mandžuska údajně na pomoc potlačení povstání. Své jednotky z území Mandžuska po uklidnění povstání už nestáhlo. Rusko se tím stalo hrozbou nejen pro

---

8 Velký odpor proti všem cizincům v Číně přerostl v otevřený boj, když nacionalistická skupina, Boxeři, 20. června okupovala Peking a obléhala členy diplomatického sboru, jejich rodiny a ostatní v britském vyslanectví. Boxeři chtěli zbavit Čínu všech cizinců. Po téměř dvouměsíčním obležení, dosáhly jednotky ze Spojených států, Velké Británie, Francie, Ruska, Německa a Japonska 14. srpna Peking a potlačili tzv. Boxerské povstání. Pod tlakem Spojených států a ostatních mocností musela Čína souhlasit s tím, že nebude dále rozdělena. 7. září 1901, Čína a dalších 11 mocností podepsaly Boxerský protokol, na jehož základě musela Čína zaplatit 333 miliónů dolarů odškodného. Spojené státy obdržely 24,5 miliónů dolarů, ale v roce 1908 byla tato částka snížena a peníze byly použity na vzdělání čínských studentů ve Spojených státech. Melkor, Boxerské povstání v Číně.

Podrobněji in. : Melkor, Boxerské povstání v Číně, http://www.valka.cz/clanek_10725.html

zájmy Japonska, ale i pro svého dlouhodobého rivala, Velkou Británii. Japonsko tedy roku 1902 podepsalo s Velkou Británií alianční dohodu o vzájemné podpoře při konfliktu s třetí stranou a zároveň si vzájemně uznali nároky a zájmy Japonska na Koreu a Anglie na území náležící Číně. S podporou tak silného spojence Japonsko získalo mnohem větší vážnost a stalo se zemí, se kterou bylo nutno počítat. Rusko však žádost o stažení vojsk odmítlo. Naopak roku 1903 Rusové překročili hraniční řeku Amnokkang⁹, kde měli v úmyslu se usadit. Na to ovšem Japonsko okamžitě reagovalo a donutilo Rusy se stáhnout. Jednání mezi Ruskem a Japonci o podmínkách mírové dohody mezi oběma státy nikam nevedla. Ani jeden ze států nehodlal ustoupit ve svých požadavcích a nezbylo než vyřešit spor vojenskou cestou. Roku 1904 japonská armáda zaútočila na ruskou vojenskou základnu v Port Arturu. Korea ihned po zahájení konfliktu vyhlásila neutralitu, ačkoli se boje odehrávaly i na jejím území. Japonci tento fakt úplně ignorovali a pomocí vojenské hrozby donutili Koreu podepsat dokument, který sice potvrzoval samostatnost korejského národa, ale na druhou stranu dovoľoval Japonsku obsadit její strategická území. Pod vojenským nátlakem, který tímto získali, donutili následně v roce 1904 Koreu souhlasit s ustanovením Japonci zvolených poradců pro ministerstvo zahraničních věcí, školství a ministerstvo zabývající se otázkami vnitřní bezpečnosti, čímž získali kontrolou i nad korejskými policejními orgány. Byl to první krok, který lze považovat za přípravu na převzetí kontroly nad korejským územím.

Průběh války, ač bylo Japonsko vojensky slabší zemí oproti ruskému gigantu, byl nakloněn spíše Japoncům. Podařilo se jim vyhrát veškeré větší bitvy, až donutili Rusko ke kapitulaci. Do mírového jednání se zapojily Spojené státy americké a Velká Británie. Oba státy přes protesty svých zástupců působících v Koreji, jednoznačně podpořily

---

9 Čínský název řeky je Ja-lu

japonské zájmy v Koreji. Dalo se předpokládat, že tak učinily z důvodu zamezení expanze Ruska a také v očekávání toho, že Japonsko na oplátku uzná jejich zájmy v oblasti Dálného východu, což se potvrdilo na tajném Taft-Kacurově memorandu v roce 1905. Z něj jasně vyplynul jejich souhlas s japonskými zásahy do korejské politiky pod záminkou „řízení, kontroly a ochrany Koreje“¹⁰.

Mírová smlouva byla sepsána v Portsmouthu v září roku 1905. Rusko se v ní zaručilo, že se nebude nadále vměšovat do dění na Korejském poloostrově a nebude bránit akcím, které v zájmu modernizace a rozvoje mělo Japonsko v úmyslu podniknout.

3.1.3. Protektorátní a anekční smlouva

Protektorátní smlouva sepsaná japonským nejzkušenějším diplomatem Itó Hirobumim, byla připravena ještě v tom samém roce. Císař Kodžong i jeho úředníci ji odmítli podepsat, ale to Itó Hirobumiho ani v nejmenším nezastavilo. Nechal obsadit palác svými jednotkami a sám odešel na Ministerstvo zahraničních věcí, kde pomocí císařovy pečeti vlastnoručně smlouvu potvrdil. Dle jejího znění byl vládcem země i nadále císař Kodžong a jeho úředníci. Smlouva ale ustanovovala funkci generálního rezidenta, který byl přímo podřízen japonskému císaři a který měl na starosti veškerou zahraniční politiku a jednání se zahraničními diplomaty. Přestože smlouva stanovovala jeho pravomoci pouze, co se zahraniční politiky týče, Itó Hirobumi, který se stal prvním generálním rezidentem, své pravomoci rozšířil i na otázky vnitřní správy a ovládal tak veškeré policejní orgány. Císař Kodžong i nadále projevoval svůj odpor k takovému uspořádání. V novinách otiskl svůj oficiální nesouhlas a vyslal dokonce skupinku svých zástupců na Světovou mírovou konferenci v Haagu v roce 1907, která měla za úkol

---

¹⁰ Eckert 2001: 173

přednést stížnost na neutěšenou pozici svého národa a korejskou nevůli vůči japonské agresi. Tito zástupci, ale na jednání nebyli ani vpuštěni. Přesto se jim podařilo upoutat pozornost tisku a veřejnosti a upozornit na křivdu, již se Japonci na Koreji dopustili. K zásadnímu řešení této otázky ale nedošlo. Jedinou reakcí byl tlak Japonska na císaře, aby abdikoval. Císař nadále odmítal jakkoli ustoupit. Japonci přesto své úsilí nevzdávali a hledali cesty jak císaře přesvědčit. Jeho slabým místem se nakonec ukázal být syn a dědic trůnu, budoucí císař Sudžong. Japonci císaři navrhli, aby předal vládu svému následníkovi, s tím, že by císař Kodžong nadále vládl jako princ-regent. S tímto řešením nakonec císař Kodžong souhlasil a tím vlastně odsoudil Koreu k 35 rokům oprese. Mladý císař Sudžong se ukázal být velmi slaboduchým a snadno manipulovatelným. Japonci okamžitě zahájili kroky k upevnění své nadvlády v Koreji a dosadili do všech ministerských oborů své zástupce, kteří tak absolutně ovládli veškeré politické dění v zemi. Prvním krokem bylo rozpuštění korejské armády. Údajně šlo o dočasný a z finančních důvodů nutný krok. Stávající armádu měly později nahradit nově reformované jednotky, ale tomu už nikdy nedošlo. Poté už Japoncům nedalo mnoho práce donutit nového císaře k podepsání anekční smlouvy. Nastoupil nový generální resident, Terauchi Masatake¹¹, který byl pověřen přípravou anekční smlouvy. Okamžitě zavedl opatření,

---

¹¹ Druhý japonský zástupce a zároveň první generální guvernér vládoucí na Korejském poloostrově.

Působil zde od roku 1909 jako generální rezident a po anexi Koreje od 1.10.1910 do 9.10.1916 působil už jako generální guvernér. Jeho předchůdce byl Itó Hirobumi, který působil v Koreji téměř během celého protektorátního období, tedy v letech 1905 až 1909. Jeho následovníkem byl Saitó Makoto, který tuto funkci zastával dvakrát a to v letech 1919 až 1927 a 1929 až 1931. V letech 1927 až 1929 byl generálním guvernérem Kazušige Ugaki, který poté do této funkce nastoupil ještě jednou, a to v letech 1931 až 1936. V dalším období tzn. v letech 1936 až 1942 byl nahrazen Minami Džiróem, po kterém následoval Kuniaki Koiso (1942 až 1944). Posledním generálním guvernérem byl Abe Nobujuki, který zde byl až do japonské kapitulace v roce 1945.

která měla v budoucnu usnadnit prosazení smlouvy. Zakázal vydávání novin, čímž zamezil přístup k informacím o politickém dění jak v Koreji, tak ve světě a rozšířil řady policejních jednotek. Zahájil navíc jednání s korejským premiérem I Wan-jongem, který se zdál být ochotný spolupracovat na jednání o anekční smlouvě. Současně s přípravou smlouvy se začala připravovat i situace v zemi, aby celý proces proběhl co nejkldněji. Byly rozpuštěny veškeré vlastenecké skupiny a radikálnější odpůrci byli zatýkáni a pronásledováni. Anekční smlouvu podepsali už 22. srpna roku 1910, ale z obavy negativních reakcí ze strany obyvatelstva a vlastenců byla vyhlášena až o týden později 29. srpna 1910, kdy se podařilo většinu představitelů boje za nezávislost Koreje eliminovat.

3.2 Počátky japonské koloniální represe

Tímto Korejské císařství přestalo existovat a Korea se stala japonským územím nazývaným Čosen. Vládl zde čosön Čchongdökbü¹² neboli generální guvernér, který narozdíl od funkce generálního rezidenta měl téměř neomezenou moc. Prvním generálním guvernérem se stal Terauchi Masatake, který od začátku nastolil v Koreji velmi tvrdý režim. Především bylo potřeba stabilizovat nové území a prosadit svou nadvládu. Aby zamezil jakémukoli odporu, vydal zákaz shromažďování se a vytváření spolků a zavedl velmi přísnou cenzuru. Kvůli odhalení chystaného atentátu na Terauchi Masatakeho v prosinci roku 1910 bylo pozatýkáno a bez jednoznačného prokázání viny odsouzeno 105 špiček korejské inteligence¹³, čímž se více méně zlikvidovaly veškeré odboje-

---

¹² Korejsky 조선 총독부

¹³ V této době už žádní Korejci neexistovali. Jednalo se o Japonce narozené a žijící na Korejském

schopné osobnosti tehdejší společnosti. Velkým problémem pro Japonce byli vojáci z rozpuštěné armády, kteří se nesmířili úplně se ztrátou své profese a následně i vlasti. Proto i nadále vojenská policie spolu s korejskými policejními složkami, které už delší dobu spadaly pod japonskou pravomoc, stíhala veškeré byt' i jen náznaky odporu. Jen v roce 1912 bylo zatčeno přes 50 000 lidí za různé drobné přestupky či kvůli podezření z politické činnosti. Silná policejní kontrola přetrvávala až do konce druhé světové války, kdy byla Korea osvobozena.

Japonská koloniální správa neměla v úmyslu jen potlačit odpor Korejců vůči své nadvládě. Japonci chtěli proniknout do všech sociálních, politických a především ekonomických sfér a přetvořit korejský národ v jakousi podskupinu japonského národa, asimilovat Korejce a úplně potlačit jejich identitu, aby nebylo pochyb o jejich nedílné sounáležitosti k Japonsku.

3.2.1. Japonský úřednický aparát

Korea byla zemí bohatou na úrodnou zemědělskou půdu, minerální a nerostné bohatství a další přírodní zdroje. Japonsko to na jednu stranu vítalo, ale na druhou stranu se toho značně obávalo. Hornaté japonské ostrovy neměly vhodné podmínky pro zemědělskou výrobu v rozsahu, jaký by jim vyhovoval, a nerostných surovin na ostrovech také mnoho nebylo. Korea tedy představovala lákavý důl pro vše potřebné, ale měla tím zároveň určitou ekonomickou moc nad Japonci. Japonsko nemohlo připustit, aby Korea konkurovala japonské produkci. Chtěli z ní vytvořit svou ekonomickou

---

poloostrově, ale vzhledem k přehlednosti práce budu v následujícím textu používat termínu Korejci pro původní obyvatele Korejského poloostrova a Japonci pro obyvatele pocházející z Japonska jak jej známe nyní.

základnu, která by vhodně doplňovala jejich ekonomiku, a která by se následně mohla stát vděčným odbytištěm japonské produkce a samozřejmě tím zvyšovala jejich HDP¹⁴. K tomu potřebovali její naprosté podrobení a kontrolu nad veškerou aktivitou na poloostrově.

Zavedli proto velmi přísný organizační systém a vyhlásili obrovské množství zákazů a nařízení, díky kterým mohli kontrolovat a regulovat veškeré běžné životní záležitosti od pohybu obyvatelstva, produkce rýže, chovatelství a lovu zvířat, zavedli kvóty na rybolov, dále kontrolovali zdravotní péči, vzdělání a dokonce například i umístování rodinných hrobů. Vše bylo střeženo a kontrolováno úředníky a policií, která získala pravomoc nejen zatýkat v případě porušení nějakého nařízení, ale také měla povoleno u menších přestupků na místě určit a také i vykonat trest. Policejní síly proto rapidně vzrostly. Z 6 222 členů v roce 1911 vzrostl do roku 1922 jejich počet na 20 771 a ke konci roku 1944 jich bylo téměř 60 000, což byl desetinásobek původního počtu.¹⁵ Byl zaveden nový centrálně orientovaný správní systém dělení země, kdy bylo místo původních 8 provincií vytvořeno 13 provincií, s velkým množstvím správních orgánů a úřadů a celou armádou úředníků. V roce 1937 se na správě země podílelo přes 87.500 úředníků, z nichž přibližně 52 300 bylo Japonců a 35 200 Korejců.¹⁶ Téměř 42% všech Japonců, kteří se přistěhovali na Korejský poloostrov, se tedy ať už přímo či nepřímo podílelo na správě korejské kolonie.

Už z dob protektorátu zde existoval dvojí systém jurisdikce. Japonci žijící na území Koreje vždy spadali pod japonský právní systém a ústavu Meidži, který byl ve

---

¹⁴ Hrubý domácí produkt. Je to ukazatel ekonomické produktivity státu.

¹⁵ Robinson, 2007: 39

¹⁶ Eckert, 2001: 187

všech ohledech mnohem benevolentnější. Korejci naopak po anexi spadali nejen pod japonskou jurisdikci, ale platil pro ně i koloniální právní systém, který zahrnoval tresty jako například bičování. Tento trest byl v korejském trestním systému i dříve. Japonci jej převzali, a ačkoli byl považován za příliš barbarský pro japonské obyvatelstvo, aplikovali jej na Korejce s tvrzením, že trestní systém, který zahrnoval tradiční korejské způsoby, pro ně musí být mnohem přijatelnější.¹⁷ Nový soudní systém zahrnoval i nový systém soudců, kteří byli jmenováni generálním guvernérem a nejvyšších soudců, které mohl jmenovat pouze císař. Soudci byli jmenováni především z řad Japonců, ostatně jako téměř všechny lukrativnější pozice v zemi. Až ke konci koloniálního období se objevovali soudci i z řad Korejců¹⁸.

3.3 První změny v korejské ekonomice

Ekonomika a její ovládnutí, bylo tedy jedním z klíčových bodů koloniální správy. Korea byla v té době čistě zemědělskou zemí. Průmysl zde nebyl skoro žádný a muselo se s jeho budováním a rozvojem začít od úplného začátku. Zemědělství naopak bylo velmi rozšířené, ale zato neuvěřitelně zaostalé a nepřehledné. Bylo nutné je určitým způsobem reformovat, aby Japoncům mohl vynášet.

3.3.1. Pozemková reforma

První významnou změnou zavedenou Japonci tedy byla pozemková reforma, která byla započata v roce 1912, a která probíhala téměř 9 let. Terauchi Masatake vydal nařízení

---

¹⁷ Robinson, 2007: 39

¹⁸ Jednalo se o Korejce z bohatších tříd, kteří měli prostředky na studium v Japonsku. V Koreji nebyly možnosti studia vysoké školy téměř žádné. Nedá se roto vyloučit jejich kolaborace s režimem.

o vytvoření katastru půdy a všichni měli povinnost doložit svůj vlastnický nárok na půdu, kterou obdělávali. Podle tradice veškerá půda patřila korejskému králi potažmo císaři. Zemědělci měli právo tuto půdu obdělávat, ale museli za něj platit podstatnou částí své úrody. Někdy mohl panovník za zvláštní zásluhy poddanému propůjčit či darovat část své půdy do přímého vlastnictví a půda se pak v rodě dědila. V případě propůjčení měli jangbané právo na úroky z úrody zemědělců žijících na dané půdě, ale vlastnické právo na ni neměli.¹⁹ Při tvorbě nového katastru se však nehledělo na to, jak dlouho má daný rod půdu v držení. Pokud neměl legální důkaz o vlastnictví, o půdu přišel. Proces dokazování však byl natolik byrokraticky složitý, že i mnoho právoplatných vlastníků o svou půdu přišlo. Bylo to tedy jednak kvůli nesprávnému postupu při podložení svých nároků, ale hlavně proto, že mnozí Korejci neměli vůbec tušení o tom, že by měli svá práva na půdu prokazovat. Japonci sice centrálně vyhlásili tvorbu katastru, ale nikomu již nedali vědět, že podobná akce probíhá. Lidé v odlehlých oblastech odříznutí od veškeré civilizace o ničem neměli ani zdání.

Veškerá půda patřící původně panovníkovi připadla státu, který ji následně nabídl ve velkém k odkoupení japonským přistěhovalcům²⁰, kterých neustále přibývalo. Spolu s pozemkovou reformou byl stanoven nový, přísnější daňový systém.

Oficiálně to vše mělo sloužit k systematizaci zemědělské výroby a daňového systému a k zpřehlednění vlastnických práv obyvatelstva. Po pozemkové reformě

---

19 I v tomto případě se tento nárok dědil z otce na syna. Panovník ho však mohl kdykoli odebrat, pokud se mu některý z představitelů rodu jakkoli znelíbil.

20 Jednalo se především o chudé zemědělce, kteří neměli šanci se v Japonsku uživit, nebo museli ustoupit průmyslovému rozvoji a jejich pozemky byly odkoupeny pro stavbu továren. Tito lidé by v Japonsku byli odsouzeni k hladovění. Příchod do Koreje a získání levné půdy jim umožnilo vymanit se z těžké situace a začít nový život.

připadlo státu přes 21,9 milionů akrů, což je přibližně 40% veškeré půdy. Evidentně tedy šlo především o získání půdy a tedy o co nejvyšší výdělek na straně Japonska a o získání naprosté kontroly nad zemědělstvím. Mnoho zemědělců, kteří tímto přišli o půdu, se stali bezzemky, kteří mohli za zprísněných podmínek půdu obdělávat za pronájem. Často však nebyli schopni platit vysoké daně a nájem novým majitelům půdy a mnozí z nich se rozhodli opustit venkov a hledat práci ve městě. Docházelo k masivní urbanizaci a vytvářela se tak velmi levná pracovní síla pro průmyslovou výrobu.

3.4 Kulturní a sociální dění v prvních letech okupace

Ekonomický sektor nebyl jediný, ve kterém se Japonci snažili o získání absolutní kontroly. Co se kulturní aktivity týče, po ztrátě suverenity téměř vymizela. V rámci asimilace korejského národa a jeho přetvoření na Japonce ve všech ohledech, byl samostatný kulturní vývoj nežádoucí. Nejenže by mohl vytvořit prostředí pro vznik odboje a odporu, ale mohl by také podpořit korejské národní povědomí a ukázat jejich individualitu a odlišnost od Japonců. Jakákoli informovanost obyvatelstva byla pro japonskou koloniální politiku nebezpečná.

3.4.1. Cenzura tisku

Striktní cenzura byla přirozeně první věcí, kterou v tomto ohledu Japonci podnikli už za doby protektorátu. V roce 1907 generální rezident přišel se zákonem o tisku a v roce 1909 byl vyhlášen publikační zákon. V první řadě byl postižen novinový průmysl. Jediné noviny, které měly právo vydávat, byl Čosön ilbo²¹ neboli Korejský deník, který

---

21 Korejsky 조선 일보

byl největším a nejčtenějším deníkem v Koreji. Tyto noviny přešly pod správu generálního guvernéra a staly se tak prostředkem jeho komunikace ke korejskému lidu. Jeho obsah byl pečlivě střežen a podléhal velmi přísné cenzuře a byl účelově vybírán k podpoření japonské ideologie a politiky. Ostatní noviny přestaly existovat a povolení k tisku měly pouze některé vědecké časopisy a náboženské bulletiny.

Podle publikačního zákona pak veškeré knižní a naučné publikace procházely kontrolou, než byly připuštěny k tisku, a jen velmi malé množství autorů touto cenzurou prošlo. Bylo samozřejmě několik autorů pro-japonsky píšících, ale stejně jako u proletářské literatury se dá jen stěží mluvit o kultuře jako takové. Autoři, kteří byli v Koreji tradičně bráni za učence, hlas národa a následováníhodné vzory, byli pečlivě střeženi a často byli pod nátlakem donuceni ke kolaboraci s režimem. Mnoho z nich se kvůli svým dílům dostalo do vězení a byli vystaveni nelidským podmínkám a strádání. Hodně autorů proto psalo tajně a jejich díla napsaná v tomto období vyšla na svět o mnoho let později až po osvobození, kdy se situace zklidnila.

3.4.2 Reforma školství

Nejzásadnějším a nejcitelnějším zásahem do Korejské kultury byla reforma školství. Japonci považovali za nutné vykořenit z korejského lidu jejich historické povědomí samostatného národa s vlastní bohatou kulturou a historií. V tak velkém měřítku to bylo absolutně nemožné, ale oni se o to přesto pokusili. Vzdělání bylo klíčovým nástrojem k tomuto kroku. Nebylo možné vymazat paměť stávajícího korejského obyvatelstva, ale mohli se pokusit se o výchovu nové generace Korejců, kterou by si mohli přetvořit k obrazu svému. Chtěli, aby Korejci definitivně uznali

japonskou nadvládu a definitivně přijali svou roli podrobeného a závislého národa. Na druhou stranu menší vzdělanost a sečtělost znamenala menší povědomí o historii a kultuře a méně vzdělaní lidé jsou snáze manipulovatelní. Tudiž školství jako takové žádným výrazným rozvojem na začátku koloniálního období neprošlo.

Hned od počátku se striktně oddělily školy určené pro Japonce a pro Korejce. Japonci mohli poslat své potomky na studium do Japonska, nebo je svěřit nově vzniklým školám v Koreji, které měly stejný systém a byly na stejné úrovni jako školy v Japonsku. Nových škol pro Korejce mnoho nevznikalo. V roce v srpnu 1911 byl vydán první zákon o vzdělání, který stanovil mimo jiné soupis učebnic, které se k výuce na korejských školách mohly používat a mnoho dalších omezení, kvůli kterým z počtu téměř 1300 soukromých škol působících v Koreji, do 20. let přežilo jen něco málo přes 700 institucí. Díky tomu jen velmi malé procento dětí získalo aspoň základní vzdělání. Asi jen 84 306 dětí, to jest 3,2% dětí školního věku do roku 1919 prošlo základním vzděláním. Tento zákon také stanovil, že školní systém v Koreji se omezí pouze na školy základního vzdělání, odborné školy a školy s technickým zaměřením. Lidé tak mohli získat maximálně vyšší odborné vzdělání, s nímž se mohli uplatnit jen jako poloodborné pracovní síly v zemědělství, v průmyslu a případně i v obchodu. Těchto škol ale bylo tak málo, že bylo velmi obtížné se na ně kvůli velkému zájmu dostat.

Systém výuky japonských a korejských škol byl velmi odlišný. Japonské děti absolvovaly 6 let základního vzdělání, zatímco korejské měly možnost studovat jen 4 nebo 5 let. Po základním vzdělání měli Japonci možnost středoškolského studia na středních školách různého zaměření, kde měli možnost studovat dalších 5 let. Korejské středoškolské vzdělání nabízelo možnost studia pouze na vyšších odborných školách,

kteře byly většinou na 4 roky pro chlapce a na 3 roky pro dívky. Misionářské školy na úrovni vysokých škol, které v Koreji existovaly již z 19. století, byly zrušeny a přetvořeny na odborné střední školy. Obory jako je právo, medicína a humanitní vědy nebyly pro Korejce povoleny. Existovaly jen dvouleté odborné školy, zaměřené na studium základních medicínských a právních znalostí, ale takovýchto škol byly všehovšudy 5, rozsah jejich studia byl vyložen v základních znalostech a navštěvovat je mohly obě skupiny studentů. Tudiž Korejců, kteří zde studovali, bylo jen pár stovek. Japonci a také někteří privilegovaní Korejci z bohatých rodin, popř. stipendisté mohli studovat na vysokých školách, ovšem pouze v Japonsku. Zarážející je však i pouhé srovnání počtu jednotlivých škol. Základních škol určených pro Korejce bylo v prvních 10 letech okupace 484 a byly pro více než 17 milionů dětí. Počet škol pro Japonce byl přibližně srovnatelný. V Koreji bylo těchto škol kolem 393, ale japonských dětí ve školním věku bylo pouhých 330 000. Percentuální účast dětí na základním vzdělání tedy byla 3,7% u Korejců a 91,5% u Japonců.²² Obdobně propastný rozdíl byl i v počtech studentů škol středoškolského vzdělání. Tyto čísla jasně ukazují hlubokou propast a diskriminaci ve vzdělání jednotlivých národností. Jsou však podmíněna nejen rozdílným přístupem k jednotlivým národnostem, ale velkou roli hrála i ekonomická otázka. Korejci byli oproti japonským přistěhovalcům, kteří sice pocházeli z chudších vrstev, ale zato byli podporováni vládou, v mnohem horší ekonomické situaci a nemohli si tak dovolit nechat dítě studovat. Mnohdy léta na studium šetřili a děti se tak dostávaly do škol v pozdějším věku, než bylo obvyklé. To se také odrazilo na schopnostech dítěte učit se. Mnohdy tak děti, které byly starší, zaostávaly za ostatními, protože se jim hůře zvykalo na studium a musely, nebo se samy rozhodly studium předčasně ukončit.

---

²² Kang, 2005: 146

Důležitá byla také otázka toho jak, a hlavně co se vyučovalo. Ačkoli byla výuka japonských a korejských dětí oddělená, vyučovalo se na všech školách výhradně v japonském jazyce. Korejšťina přestala být oficiálním jazykem a na školách se mohla vyučovat pouze jako druhý a ve své podstatě cizí jazyk. Počet hodin, ve kterých se děti mohly věnovat cizím jazykům, však byl jen 3 hodiny za týden a to se výuka dělila mezi korejšťinu a klasickou čínštinu. Japonštině se naopak žáci věnovali 5 a v některých případech až 10 hodin týdně.

Výraznou změnou prošel i obsah učiva ostatních předmětů. Co se dějin týče, dlouhodobě se Japonci snažili dokázat historickou spřízněnost obou národů, a to jak pomocí archeologických nálezů, nebo možná spíše pseudonálezů, tak pomocí historických publikací, které záměrně dějiny zkreslovaly. Tento výklad dějin byl poté vyučován na školách jako oficiální a pravdivé historické události. Podle japonského výkladu byla Korea státem, který nikdy neměl svou vlastní nezávislou vládu ani kulturu. Poukazovali na jeho vztahy s Čínou a na to, že Čína vždy zasahovala do korejského dění. Korejská vláda prý závisela na Číně a podléhala jí. Kultura, na kterou Korea byla tak hrdá, prý pocházela a byla stimulována pouze z čínské strany, a tudíž ke vzniku korejské samostatné kultury nikdy nedošlo. Tato kultura navíc byla po staletí zakonzervována a byla téměř neměnná. Japonsko se také snažilo dokázat, že Korea, nebo aspoň její část byla kdysi součástí Japonska. Její anexí tak jednak získává území, na které má historicky právo a jednak tím vymaňuje Koreu z nezdravého vlivu Číny, nabízí Koreji přechod ze stagnující kultury do moderního světa a dává jí možnost začít si tvořit moderní společnost a moderní kulturu.²³

V rámci pozemkové reformy a tvoření původního katastru Japonsko prosadilo

---

²³ Robinson, 2007: 56

také změnu místních názvů měst, provincií, řek, a dokonce i ulice byly nahrazeny japonskými jmény psanými čínskými znaky. Korejské mapy a tím pádem i výuka zeměpisu se proto naprosto změnila.

Korejská literatura byla úplně opomíjena a četla se hlavně japonská, nebo projaponsky psaná díla.

S příchodem Japonců bylo do Koreje přineseno i nové náboženství, které bylo úzce svázáno s japonským státem. Jednalo se o státní šintoismus²⁴, který Japonci značně prosazovali mezi obyvateli. Začal se samozřejmě vyučovat na školách a jeho výuka byla pro všechny povinná. Spolu s jeho výukou byla dětem vštěpována úcta k císaři, k celému japonskému impériu a především se děti učily, jaké je jejich postavení ve společnosti.

Během období po Hnutí 1.3.²⁵ si však Japonci uvědomili, že tak silná represe vůči Korejcům by se mohla obrátit proti nim a rozhodli se povolit trochu otěže a začít s jemnější a nenápadnější formou kontroly tohoto podrobeného národa. Vzniklo proto několik nových středních škol, a vznikla dokonce jedna vysoká škola, která mohla být navštěvována oběma etnickými skupinami. Vzdělání ale bylo nadále striktně projaponské a obsah učiva změněn nebyl.

---

24 Šintoismus je jediné původní japonské náboženství. Japonsky je to 神道, přičemž první znak znamená

bůh či duch a druhý je znakem pro cestu a často se překládá jako „cesta bohů“. Je to směsice animismu a původního japonského polyteismu bez jakýchkoli pevně stanovených dogmat a morálních zásad.

25 Toto hnutí byla první a největší korejská protestní akce proti japonské opresi. Podrobnější průběh tohoto povstání mám v úmyslu blíže rozvést v jedné z následujících podkapitol

3.4.3 Náboženství

Během celého království Čosŏn²⁶ a doby před otevřením Koreje bylo v tehdejší společnosti nejvíce uznáváno konfuciánské učení. Teraučí Masatake, který nastoupil v roce 1910 jako první generální guvernér, si tuto skutečnost velmi dobře uvědomoval. Víra a náboženství ovlivňují širokou veřejnost velmi zásadním způsobem. Mnohdy jsou to představitelé náboženských organizací, kdo ovlivňují tok dění a i historicky to byli oni, kdo stáli v čele povstání a bojů o lidská a občanská práva. Toto vše měl generální guvernér na paměti, a proto hned po anexi a svém nástupu k moci se pokusil si zavázat hlavní představitele korejského konfucianismu. V konfuciánské hierarchii je často zásadním faktorem vlivu a postavení věk. Nejvýše postavení představitelé jsou většinou letití učenci a na ty se zaměřil především. Všem starším 60 let nabídl něco na způsob státního důchodu ve výši 15 až 120 jenů, odstupňovaného dle postavení a vlivu. Přes tlak ze strany Japonců, mnozí tento, dá se říci úplatek, odmítli a někteří na protest proti takovéto nečestné potupné nabídce spáchali dokonce sebevraždu, což je jeden z tradičních korejských protestních projevů. Přesto ale přibližně 3100 konfuciánských učenců nabídku přijalo a zavázalo se tím generálnímu guvernérovi poslušností. Dále v roce 1911 Masatake povolil existenci Sŏnggŭnkwanu²⁷ jakožto konfuciánské akademii a

---

26 Korejská vládnoucí dynastie, která v Koreji vládla v letech 1392 až 1910. Jejím zakladatelem byl král Tchadžo (korejsky 대조) a z tohoto rodu pocházel i značně osvícenecký král Sedžong (korejsky 세종), který je pokládán za autora korejského písma. V roce 1997 se král Kodžong (korejsky 고종) prohlásil za císaře a ustanovil tak svůj rod za dynastii císařskou.

27 Korejsky 성균관 neboli Královská konfuciánská akademie.

udělil jí státní dotaci na její údržbu a provoz. Konfuciánům byl přiznán nárok na vlastnictví existujících venkovských konfuciánských škol ve snaze zabránit prostým učencům v protestech. Získal si tímto nad nimi naprostou kontrolu a jejich prostřednictvím i velký vliv na celou korejskou konfuciánskou společnost.²⁸

Buddhismus, který již po mnoho staletí v Koreji působil, v té době značně upadal a praktikoval se především v odlehlých horských kláštorech a poustevnách. Japonsko naopak bylo buddhistickému myšlení velmi nakloněno a toto učení bylo mezi Japonci velmi rozšířené. Po anexi se japonští buddhističtí mniši začali ve velkém přesouvat na Korejský poloostrov, šířit své učení a pronikat do struktury korejských buddhistických sekt. Byli v tom značně podporováni japonskou vládou, která ač si ve své podstatě zvolila za státní náboženství šintoismus, vítala průnik tohoto japonského vlivu mezi širokou veřejností. Korejští buddhisté však protestovali, jelikož tento zásah do jejich teritoria vlivu a působení se jim nelíbil. Generální guvernér tyto protesty vyřešil vyhlášením zákona o kláštorech, který buddhistické školy zredukoval na pouhé dvě, meditativní a scholastickou, a určil 30 hlavních klášterů s přibližně 1300 menšími podřízenými kláštery, které mohly v zemi působit. Zbytek byl zrušen a rozpuštěn. Zákon také ustanovoval vrchní svrchovanost generálního guvernéra nad celou buddhistickou organizací. Jen on mohl autorizovat veškerou koupi či prodej klášterních pozemků, ať už to byly pole či lesy, nemovitostí a povoloval i stavbu nových klášterních budov, prodej buddhistických spisů a uměleckých děl. Také povoloval jakákoli sloučení, přemísťování a přejmenovávání klášterů stejně jako ustanovoval pravidla a řád pro mnišský život. Měl pravomoc vybrat a jmenovat představitele hlavních klášterů, což byla doposud výsada

---

28 Kang, 2005: 155

samotných mnichů.²⁹

Dříve opomíjení utiskovaní buddhisti se tak stali výrazně pro-japonským elementem, i když se v zemi stále našli buddhisté, kteří s tímto uspořádáním nesouhlasili a žádali oproštění buddhistické organizace od státu a zrušení zákona o klášterech.

Protestanti a křesťané, kteří se přes uzavření Koreje do země dostávali jen stěží, ze začátku schvalovali sled událostí. Okupace Japonskem, které bylo otevřené západnímu světu, jim otevřela dveře a rozšířila pole působnosti na území Koreje. Jeden z představitelů protestantské církve se dokonce nechal slyšet, že pro Koreu je nadvláda Japonska lepší než jakákoli jiná nadvláda a mnohem lepší než kdyby si Korejci vládli sami.³⁰ Představitelé obou církví se proto stavěli ze začátku výrazně projaponsky. Tato oboustranně vstřícná nálada byla částečně způsobena i poměrně přátelskými vztahy Japonska se Spojenými státy americkými, které v té době ještě mezi oběma zeměmi panovaly. Tyto přátelské vztahy však narušila tzv. případ 105, kdy mezi korejskou inteligencí byli zatčeni i mnozí věřící katolické i protestantské církve a definitivně ochladly po brutálním zásahu po Hnutí 1.3., ve kterém se obě církve celkem živě angažovaly a ve kterém byli mnozí z jejich věřících perzekuováni. Po tomto incidentu Japonsko přehodnotilo svůj postoj k zahraničním misiím a západním církvím. Byl vytvořen resort pro náboženství a církve měly povinnost se u tohoto státního orgánu registrovat. Byla pak monitorována veškerá jejich činnost a i stavba nových kostelů. Tento resort měl výhradní právo v případě, že by daná církev svým jednáním jakkoli narušila mír a pořádek v zemi, tuto církev zakázat a vyhostit ze země³¹. Důsledkem tohoto kroku bylo, že mnoho malých církví a sekt zanechalo jakýchkoli protijaponských

---

29 Kang, 2005: 156

30 Kang 1994: 157

31 Kang 1994: 157

aktivit, aby si zachránilo svou existenci.

Největším zásahem do náboženství a náboženské svobody lidu bylo povinné uctívání šintoismu a šintoistických oltářů. Šintoismus byl oficiálním státním náboženstvím silně provázaným s celou státní strukturou. V centru Söulu byla postavena svatyně³² a zanedlouho ji následovalo několik dalších rozmístěných po celém poloostrově. Roku 1935 se uctívání těchto svatyň stalo povinným a výuka šintoismu byla zavedena pro všechny školy a všechny ročníky jako povinný předmět. Křesťanské soukromé školy proti takovému nátlaku protestovaly, ale generální guvernér byl nesmlouvavý a na tomto nařízení trval. Školy, které se odmítly takovému nátlaku podřídit, byly zrušeny a hrozilo, že se zákaz obrátí i na jednotlivé církve a kostely. Římskokatolická církev z obavy, že by její misie byly uzavřeny, uznala, že tato výuka a povinné „klanění se“ není akt náboženství, ale jde o projev nacionálního cítění a úcty císaři, a proto povolila svým věřícím se podobných obřadů účastnit. Nakonec ze stejného důvodu účast svých věřících na šintoistických obřadech povolili i protestanti a po dlouhém odporu i presbyteriáni.

3.4.4 Zásahy do rázu korejských měst

Snaha přetransformovat korejskou kulturu byla zaměřena nejen na duchovní kulturu, ale také na její vnější projevy. Nejvýraznější byly zásahy do vzhledu hlavního města. Tradiční typicky korejská architektonická díla historického významu, jako třeba královský palác Kjöngbökkung³³, který byl využíván japonskou armádou jako kasárna,

---

32 Pro šintoistické chrámy byla typická brána složená ze dvou vertikálních sloupů a přes ně položeného trámu viz obrázek č.17 v obrazové příloze

33 Korejsky 경복궁

utrpěla značné škody. Ačkoli se tímto způsobem Japonci snažili snížit význam těchto budov, docílili jen většího rozhořčení a nenávisti ze strany Korejců. Ti velmi citelně nesli i výstavbu velice odlišných budov typicky koloniálního stylu umístěných na pro Korejce významných místech v centru Söulu. Nejvíce jim bylo trnem v oku sídlo japonského generálního guvernéra³⁴, které bylo postaveno naproti městské bráně Namdämun³⁵.

3.4.5 Hnutí 1. března

Neustálý útlak a diskriminace ze strany Japonska logicky vedl ke zvýšení nenávisti a vzteku v korejském lidu, který nemohl skončit jinak, než vzpourou. 1. 3. roku 1919 došlo k protestní akci ze strany korejské inteligence, ve které se angažovaly hlavně vedoucí osobnosti sekty Čchöngtogjo (Sekta nebeské cesty)³⁶ a dalších náboženství. Snažily se tehdy navázat na projev amerického prezidenta Wilsona, ve kterém vyzdvihoval respektování práv na sebeurčení každého národa. Byla to řeč, kterou adresoval převážně státům střední Evropy, které po první světové válce usilovaly o svou samostatnost po rozpadu Rakouska-Uherska. Korejská inteligence však tento projev vztáhla i na Koreu a rozhodla se jednat. Byla sepsána Deklarace nezávislosti, která měla být veřejně přečtena a vyhlášena. Svou protestní akci chtěl chtělo tzv. „33 představitelů

---

34 Tato budova byla srovnána se zemí v 90. letech 20. století.. Viz obrázek č.2 obrazové přílohy.

35 Namdämun (korejsky 남대문), neboli Velká jižní brána ležela v samém srdci Söulu. Byla to jedna z nejstarších a nejvýznamnějších Soulských památek, která bohužel kvůli své dřevěné konstrukci podlehl ohni v březnu roku 2006. Viz obrázek č.3 obrazové přílohy

36 Sekta nebeské cesty (korejsky 전도교) je sekta vzniklá jako odnož hnutí tonghak (korejsky 동학), které vzniklo sloučením křesťanských, konfuciánských a buddhistických zásad. Toto hnutí vzniklo v 19. století a již v minulosti hrálo významnou roli v různých povstáních bojujících za lidská práva.

národa“ uspořádat v den pohřbu bývalého císaře Kodžonga, který se měl konat 3. 3. Rozhodli se však na poslední chvíli v rámci utajení Deklaraci nezávislosti vyhlásit o dva dny dříve, aby zabránili násilnému potlačení hnutí ze strany Japonců, ještě než by byla vyhlášena. Deklarace Japonce naprosto zaskočila. Nečekali, že by Korejci byli schopni provést tak utajenou organizovanou akci, a rozhodně nepočítali s tak bouřlivým přijetím široké veřejnosti včetně ohlasů ze strany korejské menšiny přímo v centru Japonska. Okamžitě povolali vojenské posily na tvrdé a především krvavé potlačení celého hnutí, které probíhalo přibližně po dobu 3 měsíců. Podle japonských záznamů bylo během této akce 553 lidí zabito, 1 409 lidí zraněno a přes 12 500 lidí uvězněno.³⁷ Podle korejských autorů však byla tato čísla mnohem drastičtější. Odhadují přibližně 7 500 mrtvých, 15 900 zraněných a přes 46 900 uvězněných.³⁸

Brutalita a rozsah akce byla natolik alarmující, že se Japonsko obávalo mezinárodních reakcí, ačkoli ty většinou z důvodu možného ohrožení vlastních zájmů raději mlčely. Aby však Japonsko zabránilo vzniku dalšího podobného hnutí, rozhodlo se zmírnit kruté podmínky nastolené během prvních koloniálních let a přišlo s novou, takzvanou kulturní politikou. Tato politika se snažila o zmírnění vnějších sociálních podmínek obyvatel, aby se necítili tak utiskovaní a neměli tendence se jednotně bouřit proti režimu. Civilní policejní jednotky dostaly zákaz nošení zbraní a byl povolen tisk korejských novin, přestože jejich obsah i nadále podléhal určité kontrole. Rozhodně tato politika ale neznamenalala úplné uvolnění a už vůbec ne snížení kontroly nad obyvatelstvem.

Toto uvolnění opět skončilo s příchodem válečných konfliktů. Japonci potřebovali

---

³⁷ Eckert, 1990:201

³⁸ Choi, 1971: 250

během kritických let upevnit a stabilizovat situaci na domácí půdě, aby se mohli plně věnovat konfliktům za svými hranicemi a nemuseli tak odčerpávat na potlačování domácích nepokojů své, už tak omezené síly. Opět zavedli striktní opatření omezující svobodu lidu a zavedli povinné projaponské propagandistické akce, které měly zdůraznit sounáležitost všech jeho obyvatel, tedy i Korejců.

4. Japonská expanze a příprava na vstup do 2. světové války

Anexí Koreje se expanzivní politika Japonska sice nezastavila, ale na delší dobu ji nechali ležet stranou, aby si upevnili moc v již získaných územích. Další expanzivní vlna nastala ve 30. letech, kdy roku 1931 obsadilo Japonsko čínské území známé jako Mandžusko. Nejednalo se však o anexi jako takovou, jelikož by takováto otevřená agrese vyvolala nejspíše tvrdou odezvu ze strany Číny, na kterou Japonsko ještě v té době nebylo připraveno. Pomocí jisté čínské úřednické frakce ale Japonsko vytvořilo loutkový stát Mandžukuo (Mandžuské císařství), který však postrádal svou nespornou suverenitu. Do čela byl vybrán císař Pchu I, který jednal v naprostém souladu s přáním japonské strany a prakticky se tak stal pouhou loutkovou postavou v japonských plánech. Mandžusko se ukázalo být velkým přínosem pro japonskou ekonomiku. Spolu s Koreou se stalo jeho ekonomickou zásobárnou a základnou pro nadcházející plány.

Japonské plány vůči Číně se naplno projeví v roce 1937. Bez nějaké vážnější záminky napadlo její jižní území a rozpoutalo tak druhou Čínsko-japonskou válku, která trvala až do konce 2. světové války. Dobře vyzbrojené japonské síly brzy pronikly hluboko do čínského území, ale kvůli značné rozloze a následné pomoci čínským jednotkám ze strany západních států se jejich postup zpomalil a protáhl mnohem déle, než Japonci původně předpokládali.

Toto jednání bylo odůvodňováno japonskými plány na takzvanou Velkou zónu spoluprosperity na Dálném východě, kterou se Japonci údajně snažili vytvořit. Tento plán byl veřejně vyhlášen v roce 1940 a zmiňoval se mimo jiné o snaze zapojit do tohoto plénu také území Barmy, Filipín, Malajsie, Indonésie, Kurilských ostrovů, Šalamounových ostrovů a dalších, které se nacházely převážně v rukou západních

mocností.

Na základě tohoto plánu nejspíše proběhl i následný krok, kdy v prosinci roku 1941 byl zahájen útok na Pearl Harbour a Japonsko tím oficiálně vstoupilo do války se Spojenými státy.³⁹ Konflikt, který zde vypukl, se často také nazývá Pacifická válka.

---

³⁹ Kim, 2009: 101

5. Transformace korejského hospodářství a vliv válečných příprav na ekonomiku

Jeden z argumentů, které Japonsko uvádělo, aby odůvodnilo svou expanzi do Koreje, byla modernizace a rozvoj průmyslu. Po anekční smlouvě proto nastaly v korejské ekonomice velké změny. Japonci okamžitě provedli měnovou reformu, vytvořili nové japonské finanční instituce, pustili se do stavby a modernizaci potřebných komunikací⁴⁰, v roce 1910 provedli revizi veškeré zemědělské půdy, již Korea disponovala, provedli pozemkovou reformu a ustanovili nový, velmi tvrdě prosazovaný daňový systém. Japonsko mělo v úmyslu Koreu zmodernizovat, ale pouze jakožto závislé území bez vlastní stabilní a samostatné ekonomiky. Chtěli ji hlavně přetransformovat na svou zemědělskou a těžební zásobárnu s určitým, ale ne příliš vysokým stupněm průmyslového rozvoje, který by vhodně doplňovala japonskou ekonomiku.

V době před anexí byla ekonomická moc hlavně v rukou jangbanů⁴¹, která ale byla postavena především na zemědělské výrobě. Průmyslová výroba a obchod byly naopak spíše dominancí nižších vrstev, ale kvůli dlouhodobé izolaci a nesnášenlivosti

---

40 Stavěli železniční a silniční sítě, přístavy, telegrafní spojení napříč celým poloostrovem a později také první telefonní linku, která spojovala Sól s Tokiem. Veškerá doprava a komunikace pak zůstala výhradně v rukou Japonců až do konce okupace.

41 Jangban (korejsky 양반) neboli „dvojí stav“ označuje korejskou vrstvu obyvatel, často označovanou jako korejskou aristokracii. Tito lidé byli v zásadě učenci, kteří prošli státními zkouškami, které jim umožňovaly získat místa úředníků a ministrů. Za své služby králi, potažmo císaři získávali různá privilegia a pozemky, které se poté v jejich rodě dědili z otce na syna. Pokud se ovšem některý úředník panovníkovi znelíbil, mohla mu být veškerá privilegia a půda kdykoli odebrána. V podstatě se o složení státních zkoušek mohl pokusit kdokoli, ale pouze členové této bohatší a dá se říct vyšší vrstvy měli prostředky a čas na studium a tím pádem i šanci na úspěšné složení zkoušek.

vůči cizincům byl značně zaostalý a nerozvinutý. Přesto určitý základ zde byl. V prosinci roku 1910, dva měsíce po anexi, byl vyhlášen první hospodářský zákon zvaný zákon o podnicích. Dle nového zákona musela každá nově vzniklá firma získat od vlády povolení a licenci ke vzniku a i po jejím vzniku stát neustále monitoroval její vedení a rozvoj. Podle tohoto zákona mohla být firma vytvořena, ale také mohla být zakázána činnost již existující firmě, pokud podle generálního guvernéra nějakým způsobem nesplňovala nové stanovy a podmínky podnikání. Byl to totiž on, kdo rozhodoval o tom, jaká společnost licenci obdrží a jaká ji naopak ztratí. Mnoho korejských firem proto bylo zrušeno nebo jim byl znemožněn vznik. Naopak Japoncům, kteří se rozhodli investovat v Koreji a podnikat zde, byly dveře evidentně otevřeny. Japonci úspěšně korigovali směr a tempo rozvoje korejské ekonomiky, způsobem, který co nejlépe vyhovoval jejich záměrům. Přestože zde z počátku nebyla dostatečná infrastruktura a podmínky pro okamžitý rozvoj průmyslu, pomalu ale jistě se začal rozvíjet. S příchodem japonských imigrantů do země přibyla potřeba zlepšit obchod a infrastrukturu na poloostrově, přesto byly licence udělovány pouze ve vybraných oborech podnikání. Důvodem byla snaha zabránit samovolnému a přirozenému rozvoji ekonomiky v plném rozsahu a vzniku konkurence, která by mohla ohrožovat japonskou produkci. Očividně tedy bylo záměrem politiky průmyslového rozvoje spíše potlačení, než rozvoj korejského moderního průmyslu⁴² Korejci se proto uchýlovali k různým praktikám spolupartnerství a podílu na podnikání, protože jinak by se v průmyslu neuplatnili.

Zahraniční firmy operující v Koreji se také dostaly do velmi nepříjemné situace. Japonská strategie jim znemožňovala prosperovat. Celkové zahraniční investice jiné než

---

42 Chung, Younh-Iob: 2006, 91

japonské, se rok od roku rapidně snižovaly. Po roce 1919 navíc Japonci vydali nařízení zabráňující cizincům novou těžbu přírodních surovin. Důlní průmysl tak přešel převážně do rukou generálního guvernérství, armády či velkých korporací spolupracujících s okupační správou. Těžba se však v tomto období zaměřovala především pouze na zlato, stříbro a uhlí. Teprve v předválečné době se začaly vytěžovat i další dostupné suroviny.

I samotné japonské obyvatelstvo Koreje bylo ve své podnikatelské činnosti omezované. Generální guvernér v roce 1914 pronesl, že by Japonci neměli při vedení svých firem hledět pouze na svůj vlastní prospěch, ale především mít ohled na prospěch svého státu⁴³. To se ovšem japonským podnikatelům nelíbilo. Cítili se diskriminováni vlastní vládou, která jim oproti krajanům operujícím přímo na japonských ostrovech⁴⁴ stanovila mnohem přísnější podmínky.

Ve 20. letech, po zrušení Zákona o podnicích se situace mírně zlepšila, přesto v tomto období se podnikatelé potýkali s problémy generálních stávek a hnutí za zlepšení pracovních podmínek dělníků. Korejské firmy tak neměly jinou možnost, než se spolehnout na pomoc generálního guvernéra, který na potlačení těchto akcí uvolnil policejní jednotky. Ve 30. letech však nastal v hospodářství další obrat. S japonskou expanzivní politikou a s konfliktem v Číně, naběhla okupační správa na válečnou ekonomiku a na národní mobilizační systém.

---

43 Chung, Younh-Iob: 2006, 92

44 Dále již jen Japonsko

5.1 Zemědělská výroba a život zemědělců

5.1.1 Zemědělství 20. let

Zemědělská výroba, ačkoli byl na průmysl kladen stále větší důraz, zůstávala i nadále prioritou číslo jedna. V počátečním období koloniálního byl objem produkce rýže čistě japonské zemědělské výroby necelých 58 milionů sők⁴⁵, ale průměrná spotřeba byla 65 milionů sők. Nutnost dovážet potraviny ze zahraničí byla očividná. Japonsko v roce 1920 přišlo s plánem na zvýšení produkce rýže. Jeho záměrem bylo nejen pokrýt nedostatek potravin, ale také překonat ekonomickou krizi, v níž se Japonsko nacházelo. Potřebovali přilákat kapitál do zemědělské produkce. Prvním prostředkem pro uskutečnění plánu bylo vylepšení irigačního systému, s jehož pomocí by bylo možné přetvořit na rýžoviště dříve nepoužitelnou půdu a zvýšit tak rozlohu půdy pro pěstování rýže. Dále chtěli produkci zlepšit pomocí nových zemědělských postupů, lepšího osiva, nových moderních nástrojů a umělých hnojiv. Plán bohužel nezapůsobil, tak jak jeho tvůrci plánovali. Nepodařilo se jim přilákat dostatečné množství investorů. Nabízeli sice 20-30% státní podpory, ale investory lákal spíše výnos 50-70%, který mohli získat na již kultivovatelné půdě pronajímané drobným zemědělcům, než nejistý zisk z půdy, na jejíž optimální výnos by si museli počkat řadu let. K rozšíření zemědělské půdy došlo, ale jen v malé míře a výnos, který celý plán přinesl, zdaleka neuspokojoval naděje, které do něj Japonci vkládali. Korea tak musela omezovat spotřebu rýže proto, aby byl export rýže nadále možný. Tento jev je patrný v následující tabulce číslo 1.

---

45 sők je jednotka odpovídající přibližně 50 kg

Rok	Objem produkce⁴⁶	Export	Spotřeba na jednoho Korejce	Spotřeba na jednoho Japonce
1920	12702	1750	0,63	1,12
1922	14324	3316	0,67	1,1
1924	15174	4722	0,6	1,12
1926	14773	5429	0,52	1,13
1928	17278	7405	0,54	1,13
1930	13511	6426	0,45	1,18

Tabulka č.1⁴⁷ Produkce, export a korejská a japonská konzumace rýže

Tento plán nevyšel také proto, že byl vytvořen bez znalostí dané situace. Byl vytvořen lidmi, kteří se zemědělstvím neživilí a nedokázali domyslet veškeré možnosti, které korejská půda nabízela. Zaměřili se pouze na velkoplošnou výrobu, která byla v rukou několika málo jedinců, a nebrali v potaz to, že v Koreji bylo mnoho menších zemědělců, se kterými plán nejenže nepočítal, ale dokonce napomáhal jejich likvidaci. Plán tak napomáhal další koncentraci půdy v rukou velkostatkářů, protože ruinoval malé zemědělce, kteří kvůli přílišnému zadlužení nuceni půdu prodat. Kvůli fatálnímu neúspěchu, a také částečně kvůli hrozícímu krachu japonských domácích zemědělců, kteří během světové hospodářské krize nebyli schopni konkurovat levné rýži dovážené s Koreje, byl nakonec tento program roku 1934 ukončen a další podpory a rozvoje se korejskému zemědělství prakticky nedostalo.

⁴⁶ Údaje v druhém a třetím sloupci jsou v milionech šök a v třetím sloupci jsou údaje v kilogramech

⁴⁷ Kang, 1994: 105

5.1.2 Třicátá a čtyřicátá léta

Rok 1929 znamenal velký hospodářský pokles na celém světě. Korea samotná už nestačila pokrývat veškeré materiální potřeby Japonska postiženého krizí. Ceny veškerých potravin klesly na polovinu a výnos z exportu, na němž japonská ekonomika závisela, tím pádem povážlivě poklesl. Japonsko se tak muselo zaměřit jiným směrem, aby vyřešilo a uspokojilo své stále se stupňující ekonomické nároky.

Ve světě začala druhá světová válka až roku 1939, ale Japonsko svou vlastní expanzivní politiku začalo už roku 1931, kdy pod záminkou Velké východoasijské společné prosperity japonské jednotky obsadily čínské území sousedící na severu s Koreou, tedy Mandžusko.

Pozornost světových mocností byla obrácena na vlastní ekonomickou situaci a poté na konflikt v Evropě a nevěnovali tolik pozornosti japonským expanzivním tendencím. Nevěnovali pozornost ani postupnému vzestup vlivu armády ve vládě Japonského státu, což do budoucna mohlo znamenat jen jediné. Bohaté Mandžusko a Korea se staly základnou pro přípravu na vstup do války. Japonci nejprve roku 1937 vstoupili do konfliktu s Čínou a po té roku 1941 zaútočili na Pearl Harbour, čímž vyhlásili válku Spojeným státům.

Stávající předválečnou a následně válečnou situaci trpěli v první řadě malí a námezdní zemědělci. Jejich produkce kvůli vojenskému konfliktu a kvůli neustále se zhoršující osobní situaci zemědělců klesala, ale válečná poptávka po potravinách a textilních surovinách naopak neustále stoupala. Japonsko dokonce roku 1940 vyhlásilo nový program zvaný zásilkový systém. Byl vytvořen seznam přibližně 40 druhů surovin, z nichž 70% veškeré úrody museli zemědělstí producenti přenechat státu za státem stanovené ceny. Mezi tyto suroviny patřily například obiloviny, bavlna, len, zelenina, kaučuk, oleje, atd.⁴⁸ Tento systém působil značně demotivujícím způsobem co se

---

48 Choi, 1971: 248

zvyšování produktivity týče. Státní ceny byly příliš nízké na to, aby se zemědělcům vrátil dostatečný zisk a pěstování těchto surovin se jim moc nevyplácelo. Nájemníci půdy se snažili různými způsoby vyhnout ztrátám z produkce například pomocí utajování části úrody, aby vůbec byli schopni přežít, čímž prakticky ještě více klesala jejich produktivita. Neustále narůstal konflikt a nevraživost mezi nájemci půdy s vlastníky, povětšinou japonskými, kterým kvůli snižující produktivitě utíkal zisk z exportu. Tvrdé zacházení a stále se přitvrzující podmínky nájemních smluv pak ruinovaly drobné nájemné zemědělce. Přes mnoho konfliktů a stížností apelujících přímo na generálního guvernéra, se nájemci výrazného zlepšení své situace nedočkali. Došlo sice k určitým nepatrným změnám v zákonech upravujících vztahy mezi majiteli půdy a nájemci, ale i nadále zákony zvýhodňovaly spíše stranu majitelů.

Prostí obyvatelé Koreje stále častěji trpěli takzvanou Jarní chudobou, kdy vyčerpali veškeré zásoby potravin koncem zimy a během celého jarního období trpěli nedostatkem a hladem. Téměř padesát procent obyvatel trpělo podvýživou, přestože jejich roční produkce by jim za normálních okolností zabezpečila hojnost po celý rok. Přispíval tomu také fakt, že kvůli modernizaci a celosvětovému poválečnému trendu nastal ve 20. letech prudký populační nárůst. Počet obyvatel Koreje vzrostl z přibližných patnácti milionů na více než dvacet čtyři miliony obyvatel. Lidem, aby vůbec přežili zimu, často nezbyvalo než si půjčovat za lichvářský úrok 12-50%, což ještě více prohlubovalo jejich chudobu. Průměrný dluh drobného vlastníka půdy na hlavu byl 115 jenů a průměrný dluh na nájemce půdy byl asi 70 jenů na osobu.⁴⁹ Lidé často opouštěli své rodné vsi a utíkali za prací do Mandžuska nebo do větších měst v naději, že se užijí jako námezdní dělníci. Mnoho lidí se uchýlovalo do hor, kde se pomocí žďáření pokoušeli o vytvoření další zemědělské půdy, na které by se mohli uživit, což byl velmi riskantní podnik, protože obdělávat takovou půdu tak, aby z ní člověk byl schopen se uživit,

---

49 Choi, 1971: 194

bylo velmi náročné a mnohdy to trvalo několik let, než se takový krok vyplatil. Chudí lidé, kteří trpěli hladem a nouzí však potřebovali dostatečnou úrodu hned a mnohdy se jim ani tak nepovedlo se z problémů vymanit a tak se z nich jednoduše stali žebráci. Počet žebráků se během těchto 10 let zvedl z 10 000 na neuvěřitelných 160 000.⁵⁰

5.2 Průmyslová výroba a život dělníků

Jak již bylo řečeno, Japonsko potřebovalo nasměrovat korejskou ekonomiku způsobem, který by mu nejlépe vyhovoval. Modernizace a rozvoj korejského průmyslu neprobíhala samovolnou evolucí zahrnující rozvoj výroby pro denní spotřebu, ale pečlivě plánovanou direktivní formou, kdy jednotlivá odvětví byla jakoby vytržena z kontextu ostatní výroby. Z počátku byly navíc investice do průmyslu velmi malé. Málo rozvinuté území bez dostatečné infrastruktury bylo pro investory nepříliš lákavou destinací. Bylo tedy nutné, aby do rozvoje investoval nejprve stát. Ve 20. letech byla zahájena výstavba silničních a železničních sítí spojujících větší města s východním pobřežím a budovaly se také přístavy, které měly zajistit plynulý tok surovin a výrobků mezi Korejským poloostrovem a japonskými ostrovy. Rozložení této komunikační sítě a i následný rozvoj průmyslu výhradně v oblastech východního pobřeží také naznačovaly tomu, že Japonsko nemělo v úmyslu rozvoj korejského průmyslu pro jeho dobro, ale výhradně pro své vlastní účely, které nebyly v zájmu blaha korejského lidu.

V době anexe byla Korea hlavně zemědělsky orientovaným státem. Téměř 81% obyvatelstva se živilo zemědělskou výrobou. Průmyslové výrobě a práci v tomto odvětví se tedy věnovalo jen velmi malé procento obyvatelstva. V rámci modernizace došlo k velkému přelivu obyvatelstva z terciární sféry, tedy ze zemědělství do sekundární

---

⁵⁰ Kang, 1994: 107

průmyslové sféry a ve 20. a 30. letech nastala doba Japonci značně podporované urbanizace. Mnoho Korejců, kteří se dříve snažili uživit námezdní zemědělskou prací, přicházeli do měst, kde získali práci dělníků v nově vzniklých továrnách. Jednalo se hlavně o malé a středně velké korejské továrny a obrovské japonské továrenské společnosti věnující se především zbrojnímu průmyslu, metalurgii, strojírenství, chemickému průmyslu, energetickému průmyslu zaměřenému na hydroenergetiku⁵¹ a těžebnímu a zpracovatelskému průmyslu koncentrovanému převážně na východním pobřeží severní části poloostrova. Korejci neměli s průmyslovou výrobou vzhledem ke své zaostalosti jak vůči západnímu světu, tak vůči Japonsku velké zkušenosti. Není tudíž divu, že vedení a veškeré odborné pozice byly obsazovány japonskými imigranty. Jedním důvodem byla nedostatečná kvalifikace Korejců, ale také to bylo výhodné pro Japonsko, které si tímto zajistilo lukrativnější a lépe placené pozice pro své krajany a zajistilo si i výrobní a vědomostní monopol a tím i větší závislost Koreje na Japonsku. Bez znalostí odbornější práce a bez know how potřebného k vedení podniku Korejci jednoduše nemohli ve výrobě konkurovat. Stala se z nich pouze hrubá a levná námezdní síla určená pro jednoduchou manuální práci. Tato levná pracovní síla v podobě Korejců, kteří oproti japonským dělníkům měli mnohem delší pracovní dobu⁵² a o téměř polovinu menší platy, a také levné a snadno dostupné suroviny postupně lákaly do země stále více japonských investorů, a to i navzdory přísnějším pravidlům co se podnikání týče. Do konce 30. let počet továren vzrostl z pouhých 252 na 4639. V následující tabulce č. 2 je znázorněn

---

51 Japonci postavené hydroelektrárny na Čangdžingangu (korejsky 장진강), Pudžöngangu (korejsky 부전강) a Höčchöngangu (korejsky 허천강) po menších poválečných úpravách a rekonstrukcích

do dnes zásobují elektřinou dnešní Korejskou lidově demokratickou republiku

52 Pracovní doba většiny korejských dělníků se pohybovala i kolem 17-18 hodin denně. Choi, 1971: 246

vzrůst firem a počet zaměstnanců pracujících v průmyslovém odvětví od roku 1911 až do roku 1937, kdy Japonsko a potažmo i Korea přešla na válečnou ekonomiku.

Rok	Počet továren	Počet zaměstnanců
1911	252	14575
1916	1075	28646
1921	2384	49302
1926	4293	83450
1930	4261 ⁵³	101943
1932	4643	110650
1934	5126	138809
1936	6927	188250
1937	6298	207002

Tabulka č. 2⁵⁴ Rozvoj průmyslu a nárůst zaměstnanců v průmyslové výrobě

V roce 1936 byl vyhlášen Zákon o kontrole průmyslového odvětví, který umožnil direktivní posun z politiky podporování těžkého a lehkého průmyslu, na podporu průmyslu zaměřeného pouze na odvětví potřebné k vybavení a podporování armádních sil. Jednalo se hlavně o těžký chemický průmysl, dopravní a zbrojní průmysl, zpracovatelský potravinářský průmysl, textilní a obuvnický průmysl a jiné.

Zároveň byla vydána řada zákonů, které měly regulovat výrobu malých a středně velkých firem. Byly vytvářeny asociace, které sdružovaly management těchto firem a které kontrolovaly a usměrňovaly jejich výrobu s ohledem na válečnou situaci. Měly

53 Zde je zřetelný vliv světové hospodářské krize z roku 1929

54 Choi, 1971: 227

usměrňovat výrobu kontrolovat i to, zda firmy dosahují dostatečné produktivity a případně se pokusit o její zvýšení. Byla to snaha Japonska proniknout až do nejnižších vrstev korejské výroby, zapojit ji co nejvíce do válečné výroby a vytěžit z ní co nejvíce. Během 40. let se tak výroba rozdělila na dvě skupiny, kdy jedna skupina velkých japonských firem dominovala v těžkém průmyslu v oborech jako chemický průmysl, zbrojní průmysl, metalurgii, strojírenství a malé firmy zajišťovaly lehký průmysl a hlavně výrobu spotřebního zboží. Tato státem kontrolovaná a podporovaná struktura znemožňovala novým investorům jakkoli se do pracovního procesu volně zapojit bez toho, aby se museli podříditi státním direktivám. Vytvořil se tak jakýsi monopol japonských firem, oproti nimž byl počet korejských podniků zanedbatelný.

Průmysl	Počet firem		Investovaný kapitál		
	korejské	japonské	korejské	japonské	celkem
Metalurgický	3	30	1,8	98,2	206125
Strojírenský	3	30	15,1	84,9	76030
Chemický	1	36	0,1	99,9	253175
Keramický	-	10	0	100	40908
Energetický	-	7	0	100	506262
Textilní	2	18	15,3	84,7	72225
Potravinářský	3	32	2,2	97,8	60466
Stavební	4	13	10,1	89,9	27145
Ostatní	-	11	0	100	30750
Celkem	16	189	2,8	97,2	1087576

Tabulka č. 3⁵⁵ Rozložení kapitálu mezi Korejci a Japonci a počet jejich firem

55 Údaje ohledně kapitálu jsou uváděny v procentech až na poslední sloupec, ve kterém jsou čísla uváděna v 1000 jenů a jsou zde pouze počty firem, které přesahují investovaným kapitálem 1 milion jenů Kang,

5.2.1 Nábor pracovních sil

S blížícími se konflikty byl ve 30. letech vyvíjen stále větší tlak na rozvoj zbrojního, těžebního, ale také textilního, oděvního a potravinářského průmyslu. Bylo vytvářeno stále větší množství továren, které nepřetržitě hledaly nové pracovní síly. S rozvojem průmyslu se rozvíjely i způsoby pro hledání pracovní síly. Vznikla dokonce instituce agentů, kteří prováděli přímý nábor pracovníků. Zpočátku byly náborové akce prováděny na venkově. Agenti procházeli venkov a nabízeli mladým ženám a mužům práci a slibovali vysoký plat, dobré pracovní podmínky, vzdělání a další lákavé možnosti, které se ale často ukázaly být jen polovičatými sliby. Jednalo se hlavně o mladé lidi často téměř děti z početných rolnických rodin, kde šance na nějaké zlepšení jejich životních podmínek byla mizivá. Mladí lidé přijali nabídku a podepsali smlouvu také proto, aby pomohli hladovějící rodině a aby tak ulehčili rodičům ve stávající ekonomické situaci. Dětská práce tak nebyla výjimkou. V Koreji bylo v továrnách přibližně 10% pracovní síly pod věkovou hranicí 12 let. Dívky pak končily hlavně v továrnách, kde se předla bavlna, v tkalcovských závodech, v továrnách na výrobu hedvábí a v dalších závodech, kde práce vyžadovala jemný a pečlivý přístup. Jen velice málo žen pracovalo v těžebním nebo zbrojním průmyslu, ve kterém naopak dominovali muži. Lidé se k práci v továrně hlásili také sami. Často odpovídali na inzerát, nebo zkoušeli štěstí v továrnách, kde již pracovali jejich rodinní příslušníci. Možností jak se uživit bylo v té době málo a toto byla lákavá možnost přežití.

Později, v lednu roku 1938 byla vyhlášena mobilizace válečně zaměřené výroby a nastala doba totálního pracovního nasazení. Do pracovního procesu byli na základě vyhlášky o Pracovních povinnostech studentů zapojováni i studenti, kteří dosáhli daného věku, ale výjimkou nebyly ani děti, které z nějakých důvodů nenastoupily do základních škol. Vytvářely se rodinné registry obyvatel a registry studentů a mládeže, podle kterých

mnohdy přímo na půdě škol nábor pracovníků probíhal. Pracovníci byli ovšem kromě práce v nedalekých továrních také odváženi mimo Korejský poloostrov do jiných japonských kolonií a závislých území, odkud se mnozí už nikdy nevrátili.⁵⁶

5.2.2 Platební podmínky

Hlavním motivem k práci v továrnách byl samozřejmě plat. Ten se ale značně lišil co se původu, pohlaví a věku týče. Nejlépe byli placeni japonští muži, kteří mívali více než dvojnásobné platy než korejští. Druhé v pořadí byly japonské ženy, které měly platy o něco vyšší nebo srovnatelné s tím, co dostávali korejští muži. Nejhuře na tom byly korejské ženy a děti, které vydělávaly dokonce méně než japonské děti. V následujících dvou tabulkách jsou vidět platové rozdíly mezi jednotlivými skupinami.

	Korejci	Japonci
Dospělí muži	0,85	1,87
Dospělé ženy	0,46	0,85
Chlapci	0,3	0,5
Dívky	0,29	0,47 ⁵⁷

Tabulka č. 4⁵⁸ Průměrné denní platy dělníků v továrnách (v jenech)

	Korejci	Japonci
Dospělí muži	0,54	1,64
Dospělé ženy	0,29	0,57
Chlapci	0,33	0,4
Dívky	0,23	-

Tabulka č. 5⁵⁹ Průměrné denní platy dělníků v dolech (v jenech)

⁵⁶ Kim, 2009: 135

⁵⁷ V literatuře je tato hodnota udávána jako 0,74, ale vzhledem ke kontextu se domnívám, že jde o prohození číslic, protože logicky tato cifra do schématu nezapadá.

⁵⁸ Choi, 1971:245

5.2.3 Život a práce v továrnách

Továrny stále častěji nabízely možnost ubytování přímo v továrních komplexech. To bylo časté obzvlášť u továren nacházejících se mimo velká města. Měly vytvořené ubytovny někdy i oddělené pro muže a ženy, kde pracovníci dostávali také stravu a ošacení. Zdálo se to jako lákavá možnost oproti dennímu několikahodinovému docházení z domova. Korejci měli většinou dvanáctihodinovou pracovní dobu. Někdy, pokud nebydleli v ubytovnách, museli urazit před a po pracovní době několikahodinovou cestu a následně ještě splnit své domácí povinnosti, což bylo pro mnohé k smrti vyčerpávající. Tento jev byl nejčastější u pracovníků s rodinami. Bydlení na ubytovně tedy mělo své výhody hlavně v tom, že si pracovníci mohli o něco více odpočinout. Ideál pohodlí to ovšem nebyl. Ubytovny byly často velmi stísněné a měly velmi nedostačující hygienické podmínky. Pripomínaly spíše vězeňské budovy a byly ohrazeny a odděleny od továren, přestože se nacházely uvnitř továrních komplexů. Místnosti na spaní byly velmi stísněné, často ne větší než 5x5 metrů a stávalo se, že se na 8 matracích v místnosti spalo 12 až 20 osob. V některých mužských ubytovnách bylo dokonce i 13 mužů ubytovaných v místnosti pro jednoho. Dělníci se často museli dělit i o vlastní postel.⁶⁰ Provoz továren býval rozdělen na dvě směny - denní a noční. Mnohdy se stávalo, že si dělníci z denní směny prostě jen vyměnili lůžko s těmi ze směny noční. Pohyb po továrně a mezi ubytovnami byl velmi omezován. Byla snaha co nejvíce oddělit mužské a ženské pracovníky a to jak na pracovišti, tak ve volném čase a návštěvy příbuzných či známých uvnitř továren byly velmi hlídány, návštěvy vně byly téměř nemožné. Rodiny a přátelé často na dlouhou dobu ztratili kontakt se svými blízkými, kteří se do továren upsali, protože i písemný kontakt byl vzhledem k velké negramotnosti obyvatel téměř nemožný.

Budovy mívaly velmi málo hygienických zařízení, která byla mnohdy pro obě

---

59 Choi, 1971:245

60 Kim, 2009: 95

pohlaví společná a nebyla schopna pojmout tak velké množství ubytovaných. Dělníci dostávali dvě pracovní uniformy, jednu na léto a jednu teplejší na zimní měsíce. Mnohdy to bylo jediné oblečení, které na ubytovně měli a vzhledem k pracovní vytíženosti a nedostatku hygienických zařízení se k vyprání svého oblečení a celkově k osobní hygieně dostali třeba jen dvakrát do měsíce, kdy si mohli dělníci vybrat jeden den volna. V případě žen navíc nastával každý měsíc problém s nedostatkem hygienických potřeb a to i v případě, že pracovaly v továrně na zpracovávání bavlny. Žádné nároky na hygienické potřeby neměly, a pokud si při práci vzaly trochu bavlny, bylo to považováno za krádež. Prohlídky po pracovní době tak byly běžnou praxí. Ženy tak byly často nuceny pracovat v potřísněném oblečení a to i před pracovníky a dozorci mužského pohlaví. Bylo to pro ně velmi ponižující a nepohodlné, jelikož zaschlá krev na látce často způsobovala nepříjemné odřeniny, které se v nehygienických podmínkách mohly zle zanítit. Ženy se snažily si vypomáhat, kde mohly, ale pokud byly přistiženy při případné krádeži surovin, čekal je velmi přísný trest.⁶¹

Továrny fungovaly na principu dozorců⁶², kteří měli na starosti kontrolu provedené práce, plynulého provozu a hlavně kontrolu dělníků. Každý přestupek přísně trestali fyzickými tresty a následnými srážkami z platu. Srážky z platu a pokuty byly nejběžnější trest a trestalo se tím téměř všechno. Dělníci byli placeni od výrobku a od kvality své práce. Byli zodpovědní za každý méně hodnotný či vadný výrobek a to i v případě, že vadu měl na svědomí špatně fungující stroj. Byla to jednoduše jeho zodpovědnost, aby stroj pracoval dobře a nikoho nezajímalo, že stroje fungující nepřetržitě na dvě směny byly s takovou zátěží značně poruchové. Každý takto vadný výrobek byl pracovníkovi stržen z platu a často se stávalo, že nováčci, kteří neměli

---

61 Kim, 2009: 96

62 Tato funkce byla nejčastěji zastávána Japonci, což je další důvod silné nesnášenlivosti, která mezi jednotlivými národy převládala. Kim, 2009: 99

takové zkušenosti, museli pracovat dlouhé měsíce, aniž by vůbec obdrželi plat.

Dle výpovědí svědků byly hezké mladé ženy a dívky méně fyzicky trestány, ale na druhou stranu se musely obávat jiných forem násilí, které na nich dozorcí páchali. Proti dozorcům však nebylo odvolání. Měli svrchovanou moc a mohli si prakticky dělat, co se jim zlíbilo. Takto postižené ženy se pak nevyhnutelně musely obávat nejen možnosti otěhotnění, ale především se tak snížily šance se dobře vdát a založit rodinu, což bylo tehdy hlavním cílem a povinností každé ženy. Trpěly často i veřejnou hanbou a opovržením v očích společnosti, protože zneuctěná žena byla v podobném postavení jako například žena lehkých mravů.

V případě, že žena otěhotněla, byla nucena pracovat bez jakéhokoli nároku na úlevy z pracovních povinností, až dokud dítě neporodila. Během mateřství pak ženy nepřestaly pracovat a krmení a starost o dítě musely zvládat během kratičkých oddechových pauz a pauz na oběd.

Jak již bylo výše zmíněno, provoz továren byl rozdělen na dvě směny, denní a noční. Noční směny byly na rozdíl od denních o něco lépe placeny. Po setmění navíc nebylo takové teplo a ovzduší uvnitř továren bylo snesitelnější. Dozor zde nebyl tak přísný a byla zde menší šance, že by dělník byl přistižen při nějaké zakázané činnosti. Přesto ale nešlo o žádnou výhru. Dozor byl sice slabší, ale o to větší bylo například riziko, že byla žena a obzvláště mladá dívka sexuálně napadena. Dále lidé pracující v noci trpěli mnohem větším vyčerpáním a nevyspaním než denní směna a není proto divu, že u nich byl větší výskyt pracovních úrazů od useknutí prstu či dokonce ruky až po ty, které končily smrtí. Pracovní úrazy samozřejmě nebyly nijak kompenzovány, a pokud jejich důsledkem byla změněna pracovní schopnost dělníka, znamenalo to mnohdy vyhazov. Později se prokázalo, že díky změně životního rytmu trpěli dělníci pracující přes noc podvýživou, přestože jejich strava ani porce nebyly odlišné od ostatních dělníků. Únava a nezvyklý životní rytmus však měly vliv na zažívání, a tudíž podvýživou či

problémy se zažíváním trpělo velké procento pracovníků. Zažívací problémy však bylo to nejmenší, co dělníkům hrozilo. Tito lidé byli náchylnější i k nemocem jako je tuberkulóza či dalším infekcím, často spojeným s pracovními úrazy.

Nemoci byly mezi dělníky běžnou záležitostí. Bylo to spojeno jednak nedostatečnými hygienickými podmínkami, ale především s prostředím, ve kterém se dělníci museli pohybovat a pracovat. Nehledě na počasí, teplotě a vlhkosti vzduchu, museli dělníci nepřetržitě pracovat. Mnohdy se doly nebo továrny měnily na vřící horkovzdušnou lázeň kde se pomalu nedalo dýchat a kde slabší jedinci mohli mít nejen dýchací, ale i srdeční potíže. V dolech navíc museli horníci a dělníci vdechovat prach a různé plyny, které způsobovaly vážná onemocnění jako je rakovina dýchacího ústrojí či tuberkulóza. Ženy pracující v textilním průmyslu na tom nebyly o nic lépe. Dennodenně dýchali prach z tkanin a případné drobné částičky bavlny či jiných materiálů, proti kterým neměly žádnou ochranu. Výjimkou nebyly ani pracující děti, které byly často náchylnější a snadněji nemocem podléhaly. Žádná omezení ohledně bezpečnosti práce neexistovaly a pro Korejce už vůbec ne. V roce 1938 sice vyšel zákon ustavující zákaz práce dětí a omezení ženské práce pouze na denní směny, to však platilo pouze pro Japonce. Pro podmaněné národy zůstávalo vše při starém.

Vznikaly různé organizace a petice požadující zlepšení pracovních podmínek, navýšení platu, zkrácení pracovní doby, úlevy pro těhotné ženy, matky s dítětem a nemocné či zraněné pracovníky. Přestože vzbudily velký ohlas mezi pracovníky a vznikaly časté stávky, požadavkům většinou vyhověno nebylo. Továrny, pokud pracovníci nebyli ochotni pracovat, jednoduše nabídly práci lidem, kteří byli ochotni kdykoli nastoupit. Navíc mnoho z aktivistů bylo uvězněno a perzekuováno. To brzo vlnu nepokojů uhasilo, protože horší než těžká práce byla žádná práce.

5.3 Obchod

Už od otevření Koreje byl obchod téměř výhradně v rukou Japonců. Japonský monopol se ještě prohloubil anexí, kdy byla Korea během celého kolonizačního procesu přetvořena na japonskou zásobárnu. Ceny potravin, přírodních materiálů a polotovarů pro japonskou výrobu byly pevně dané a žádný vývoj podle nabídky či poptávky zde neprobíhal. Na druhou stranu se Korea stala odbytištěm pro japonské výrobky, kdy si díky monopolu mohli Japonci nastavit pro sebe vyhovující ceny, aniž by Korejci měli možnost se proti tomu bránit či protestovat.

Jak již bylo řečeno, Japonsko mělo nad vším absolutní kontrolu a většina zboží, které se vyváželo z Koreje, putovalo do Japonska. Tento vývoz se neustále zvyšoval, protože s plánovanými útoky na sousední velmoci Japonsko potřebovalo vytvořit co největší zásoby a během války se tyto nároky ještě zvýšily. Z celkového exportu z Koreje ve 20. letech putovalo celých 90% do Japonska. A naopak zase z korejského importu 67,3% tvořil dovoz finálních výrobků z Japonska. Vyjádřeno v jenech však vývoz činil 240 milionů a dovoz 278 milionů jenů. Tato čísla poukazují na rozdílné cenové relace mezi vývozním a dovozním zbožím. Z Koreje se vyvážela hlavně rýže a obiloviny, mořské produkty, tabák a nerostné suroviny. Z Japonska se dovážely hlavně finální produkty lehkého průmyslu jako je například textil či obuvní výrobky. Japonsko využívalo suroviny z Koreje jednak na vlastní výrobu, ale také na následný vývoz a obchod se zahraničními zeměmi. Koncem 20. let však tento zahraniční obchod značně klesal až na zanedbatelné minimum, což bylo především z důvodu světové krize, ale na vývozu z Koreje se tento pokles neodrazil. Ten naopak stále stoupal a v roce 1933 dosáhl téměř dvojnásobných hodnot než ve 20. letech. V roce 1940 stoupl vývoz zboží z Koreje

na neuvěřitelných 741 milionů jenů. Obchodní sortiment se ale postupně měnil na suroviny související s válečnou produkcí, který nad vývozem potravin začal výrazně dominovat. Jednalo se hlavně o dřevo, kovy, uhlí, minerály, surové hedvábí a bavlnu a oleje. Korea však i během 40. let nadále fungovala jako důležitý trh pro japonské výrobky a 71% japonské výroby putovalo do Koreje⁶³.

---

63 Kang, 1994: 145

6. Kulturní a sociální dění konce 30. let a 40. let

Vstupem do války se pro korejský národ mnohé změnilo. Nastala opět doba utužování cenzury a omezování svobody. Byly zrušeny menší a místní noviny a opět vycházely jen hlavní cenzurované deníky. Posílily policejní jednotky, které dohlížely na pořádek a lidé byli zatýkáni za jakékoli byt' i sebemenší náznaky podezření z činnosti, která se dala považovat za protijaponskou. Zavedli dokonce systém domácích jednotek. V Koreji tradičně existoval jistý systém sousedské soudržnosti. Lidé bydlící vedle sebe si v nejvyšší nouzi navzájem vypomáhali. Japonci vytvořili systém, který sdružoval větší počet rodin, do obdobných skupinek sousedských shromáždění, které byly poté brány jako celek. Cokoli se stalo v dané skupině, zodpovědnost za to nesli všichni členové bez výjimky, ať už na tom měli podíl nebo ne. Lidé tak často z obavy o svoje bezpečí i o bezpečí své rodiny nedůvěřovali jeden druhému a navzájem se udávali. Tím se zefektivnila kontrola lidí a umožňovalo to rychlejší zásahy policie v případě nepokojů, či pokud se někdo nějakým způsobem snažil vyhnout plnění svých zákonem daných povinností.

V tomto období Japoncům šlo o zabezpečení naprosté loajálnosti a poslušnosti Korejců vůči Japonsku.⁶⁴

6.1 Změny ve školství

V roce 1938 vydal generální guvernér Minami Džiró nový vzdělávací výnos. Ten byl součástí utužování kontroly nad Koreou. Ustanovil tři základní programy. První byl program na „Objasnění státního občanského řádu“, jehož záměrem bylo objasnění role a

---

⁶⁴ Hyun, 2008: 87

příslušnost Korejců v rámci impéria. Druhý program nazvaný „Korejci a Japonci jsou jedno“ se snažil zdůraznit příslušnost Korejců k japonskému impériu a potlačit jejich národní identitu. Třetí program byl „Posilování překonáváním útrap“ a zdůrazňoval nutnost uskromňování se ve válečné době a snahu, aby si Korea zvykla na nedostatek. Tyto programy byly v rámci vzdělávání velmi propagovány a studenti se tato hesla učili nazpaměť, a jednohlasně odříkávat jako součást imperiální přísahy věrnosti.

Hlavní změna, kterou generální guvernér tímto zákonem zamýšlel, bylo rozšíření škol po většině území poloostrova. Měla být postavena škola v každém větším městě a v každém regionu měla vzniknout střední škola podobného charakteru, jaké existovaly v Japonsku, kterou by mohly navštěvovat korejské i japonské děti společně. Školy měly sloužit k výchově mladé generace poddajných Korejců poslušných impériu, kteří by se cítili a potažmo i chovali jako Japonci. Nicméně na rozvoji vyšších odborných a technických škol se změna školního zákona neodrazila. Počet škol se zvýšil z 15 na 20, ale zato se zvýšily nároky na spolupráci studentů v rámci mobilizace národa. Středoškolští studenti a studenti vyšších odborných škol svůj čas museli dělit mezi studium a práci v továrnách, vojenských skladech a jiných místech, kde bylo potřeba levné pracovní síly. Výuka v hodinách však i nadále podléhala přísné kontrole a její projaponská tendence spíše ještě zesílila. Korejšтина se na mnohých školách přestala učit úplně a celá výuka probíhala pouze v japonštině. Studenti měli dokonce přísný zákaz používat korejštinu i mezi sebou. Za takovýto přestupek mohli obdržet i velmi přísné fyzické tresty.

Do konce roku 1944 asi 40% dětí mezi 7 a 12 rokem prošlo základním vzděláním, i když ne všechny absolvovaly všechny ročníky. Mnoho dětí bylo kvůli

neutěšené finanční situaci rodičů nuceno ze škol po pár letech studia odejít. Jen necelých 5 000 dětí získalo střední vzdělání. Tento nijak výrazný nárůst byl zapříčiněn faktem, že střední školy byly přístupné jak Korejcům, tak Japoncům, a i když se počet škol zvýšil, nedošlo k tak výraznému nárůstu počtu korejských studentů, protože větší přírůstek školy zaznamenaly především mezi japonskými studenty. Po roce 1941 tyto školy byly však tak jako tak uzavřeny a jejich studenti definitivně opustili školské lavice a byli nasazeni do továren a mobilizováni do armády.

6.2 Změna jmen

Původně byla snaha korejský národ od japonského oddělit. Japonci chtěli sice Korejce začlenit do svého národa a přetvořit je na Japonce, ale pouze na Japonce nižšího druhu, kteří nejsou stejně hodnotní a kteří nemají stejná práva a povinnosti jako Japonci pocházející z ostrovů. Podle vyhlášky z roku 1911 byly žádosti Korejců o změnu jména zamítány, aby se dalo jednoznačně odlišit kdo je Japonec a kdo Korejec. Dokonce lidé, kteří změnu absolvovali dříve, byli nuceni své jméno změnit opět na původní korejské. Nebyli tomu nakloněni proto, aby nedošlo k tomu, že by Korejci, kteří si změnili jméno, byli bráni jako Japonci a mohli tak požívat výhod a privilegií vyhrazených pouze Japonům. Později se názor na změnu jmen změnil. V rámci snahy o úplnou asimilaci Korejců byl v roce 1940 pozměněn zákon o změně jmen. Lidem bylo více méně přikázáno změnit své jméno na japonské. I když v zákoně stálo, že tato změna je dobrovolná a že lidé nemusí své stávající jméno měnit, japonsští úředníci prakticky nutili většinu obyvatelstva změnu podstoupit. Neumožňovali do matriky zapsat novorozence korejsky, tudíž každé narozené dítě muselo dostat japonské jméno a často i rodiče, aby

dítě mohlo být zapsáno, museli také změnu jména absolvovat. Při sňatcích nebo při žádosti o zaměstnání, vstupu do škol, prodeji nemovitostí a dalších příležitostech byla stanovena podmínka změny jména. Ačkoli se lidé snažili proti takovému zásahu do soukromí protestovat, nebylo to nic platné. Nutnost je ke změně jmen donutila. Do konce roku 1944 bylo k takovému kroku „donuceno“ přes 84% lidí.⁶⁵

Lidé si mohli vybrat japonskou verzi svého jména, nebo si vybrat libovolné čistě japonské jméno. Bylo však striktně zakázáno vzít si japonskou podobu jiného korejského jména, než bylo jejich původní rodové jméno. Někteří lidé odmítli své jméno vybrat a nechali si ho jednoduše přidělit, čímž vyjadřovali určitou formu protestu.

Tento nátlak znamenal pro Korejce mnohem víc, než jen změnu jména. Korejci si velmi potrpí na rodovou tradici, která tímto byla násilně přerušena. Tradice dědictví předávané spolu se jménem z otce na syna se najednou otřásla v základech. Bylo s ní spojeno tradiční uctívání předků a víra v jejich ochrannou moc. Lidé se báli, že změnou jména zneuctili a rozzlobili své předky, kteří měli moc na jejich hlavy seslat pohromu. Tato víra byla a dodnes je jedním ze základních kamenů korejské kultury a mentality. Oběti a uctívání hrobů a posmrtných destiček⁶⁶ jsou dodnes velmi rozšířenou tradicí v obou zemích⁶⁷ a dokonce den věnovaný duším zemřelých je na jihu státním svátkem.⁶⁸ Porušení kontinuity rodu a takováto nebetyčná neúcta k předkům tedy silně

---

65 Breen, www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2010/05/113_62759.htm 21.3. 2010

66 Jedná se o destičky se jmény předků, ve kterých podle víry Korejců sídlí kus duše zemřelého. Tyto destičky jsou uctívány jakožto vtělení předků a jsou jim přinášeny obětiny, aby si lidé předky naklonili a ti na ně dohlíželi, chránili je a nosili jim štěstí a prosperitu.

67 V Korejské republice i v Korejské lidově demokratické republice.

68 Jedná se o svátek slavený v první den prvního měsíce dle lunárního kalendáře, jeho datum je tudíž pohyblivé. Podle tradice se ten den lidé vydávají na hroby svých předků, kde jim obětují nejlepší pokrmy a nápoje a rodina se zde modlí k předkům a obřadně se jim klaní. Slavnost je zakončená velkou

zasáhla korejskou kulturu.

---

hostinou na počest předka.

7. Mobilizace národa

Japonsko se snažilo zapojit do válečného dění všechny vrstvy všech svých obyvatel ačkoli efektivita tohoto zapojení byla spíše psychologická, než aby reálným způsobem napomáhala vítězství v konfliktu. Japonským záměrem bylo vytvořit mezi obyvateli podporu vůči svým akcím a prakticky je nutili tuto podporu projevovat.

Byl určen jeden den v měsíci jako Den národní hrdosti, kdy lidé museli měsíc co měsíc společně provolávat propagandistické slogany a hesla a projevovat tak svou podporu „vlasti“. Lidé v zaměstnání, ale i děti ve školách povinně trénovali boj s bambusovými tyčemi, aby se v nejhorším případě, kdyby se cizí vojsko dostalo na jejich území, mohli účinně bránit a zapojit se tak do boje proti nepřátelům japonského impéria.

7.1 Mobilizace pracovních sil

Roku 1932 byl vydán první mobilizační zákon, podle kterého se mělo veškeré obyvatelstvo zapojit do výrobního procesu. Jednalo se hlavně o mobilizaci pracovních sil a nucené práce v zemědělské a průmyslové výrobě. Byly vytvářeny registry obyvatel, na základě kterých byli lidé nuceni nastoupit do továren jako dělníci, a dokonce mladí studenti a děti, které nenavštěvovaly školy, byly zapojeny do pracovního procesu. Jednalo se hlavně o hrubou fyzickou práci bez nutnosti odborných znalostí a za velmi nízké platy. Pokusy o vyhnutí se zapojení do válečné pracovní mašinérie byly trestány.

Většina pracovníků nastoupila do továren a těžebních dolů přímo v Koreji, ale mnoho jich bylo nasazeno do průmyslových oblastí v Japonsku ale i v Mandžusku či na původně ruském Sachalinu. Kvůli tomu byly během druhé světové války, po shození atomových zbraní, zaznamenány oběti korejského původu, protože závody, do kterých

byli lidé najímáni, se nacházely právě v Hirošimě⁶⁹.

Mnozí se už do Koreje nevrátili a zůstali tam, kde se na konci války nacházeli. Tito lidé se ale dodnes potýkají s mnohými problémy spojenými s občanstvím a asimilací s původním obyvatelstvem. Obzvláště lidé, kteří zůstali v Japonsku, dodnes trpí značnou diskriminací.

7.2 Studentské projekty

Po Pearl Harbouru Japonsko začalo mnohem intenzivněji využívat korejské obyvatelstvo a jeho zdroje. Jednalo se hlavně o lidskou sílu a její využití. Nejenže byli plně nasazováni do pracovního procesu ve snaze ekonomicky podpořit stále větší nároky armádních jednotek bojujících na dvou frontách, ale byli i zapojováni do organizací a příprav na působení v pomocných armádních jednotkách. V květnu roku 1944 byla vyhlášena nouzová studentská mobilizace, což znamenalo vytváření skupin a organizací zabývajících se činnostmi spojenými s válkou. Tyto organizace byly často pro studenty a mladé lidi povinné. Dívky se účastnily různých zdravotnických a ošetrovatelských kurzů a byly nasazovány jako pomocný personál ve vojenských nemocnicích. Mladí muži se věnovali výcviku manipulace s vojenským arsenálem, a přestože se mělo jednat o krátkodobá cvičení, často byli nuceni pracovat i přes rok v různých muničních programech.⁷⁰ Studenti polovinu dne mohli věnovat studiu a druhou polovinu museli pracovat.

Dokonce malé děti školního věku byly zapojovány do těchto projektů. Během

---

69 V Hirošimě v Mírovém památním parku dnes stojí památník věnovaný korejským obětem atomového útoku.

70 Kim 2009: 142

školního vyučování vytvářely propagandistické kaligrafické nápisy podporující armádu a síly takzvané tašky útěchy⁷¹ pro vojáky bojující na frontách. Ke konci války pak byly také mobilizovány na sběr pryskyřice.

7.3 Vojenská mobilizace

Ze začátku se Japonsko obávalo rekrutovat korejské síly pro svou armádu. Obávali se, že v momentě, kdy jim dají výcvik a zbraně, obrátí se Korejci proti nim a pokusí se o vojenské osvobození země. Přesto již od roku 1938 umožňovali některým Korejcům vstoupit do armády, ale počítali s tím, že celkový proces náboru a výcviku bude trvat delší dobu a že korejské jednotky nebudou schopny se hned tak zapojit do bojů. S postupujícím časem ale nezbývala jiná možnost, než ve velkém začít rekrutovat a cvičit korejské síly. Dvě válečné fronty japonské síly značně odčerpávaly. Stále se prodlužující konflikt v Číně značně narušil japonské plány na postup proti USA a nutno říct, že tím, že Čína zaměstnávala velké množství japonských jednotek na západě, napomáhala rychlejšímu pádu japonského impéria.

Mladí Korejci byli tudíž rekrutováni do armády na základě takzvaného zvláštního nařízení o armádních speciálních dobrovolnících z roku 1942. Japonci chtěli vybírat pouze mladé muže ze středních a vyšších vrstev, kteří díky svému postavení a povinnostem vůči rodině spolupracovali s japonským režimem a byli loajálnější než chudší vrstvy. Japonci měli v úmyslu vycvičit si z nich loajální jednotky, které měly být nasazeny v nově dobytých územích, aby zde pomáhaly udržet pořádek a napomohly k asimilaci tamního obyvatelstva. Tito lidé ale nebyli velmi ochotní se do armády hlásit.

---

71 Volný překlad z anglického „comfort bags“. Jednalo se o drobné dárky s praktickými předměty pro vojáky, jako byly žiletky, prázdné pohledy, cigarety, ale třeba i sušené maso.

Korejci se do armády hlásili především ve snaze vymanit se z nelehké životní situace a hlavně proto, aby si vylepšili postavení ve společnosti v očích okupantů. Byli vysíláni do speciálních výcvikových táborů v okolí měst Tägü, Hamhüng, Manaom a Pjôngjangu a poté šli rovnou na frontu. Byli ale i takoví, kteří ke vstupu do armády byli donuceni nátlakem pomocí pravomocí různých vyhlášek a nařízení, jako byla například nařízení o povolání do speciálních dobrovolných námořních jednotek, či zákon o speciálních armádních dočasných dobrovolných odvodech atd. Generální guvernér totiž stanovil daný počet rekrutů na jeden okres a lidé provádějící nábor tak byli pod tlakem, protože stanovaný počet byl ve skutečnosti vyšší, než bylo opravdu nutné. Armádní rekrutující tak používali různé nátlaky, výhružné dopisy či falešná ujištění, že upsání se do armády je pouhou formalitou.

Roku 1943, kdy se konflikt přitvrzoval, bylo vydáno nařízení o nouzovém náboru speciálních branců pro armádu. Šlo o masivní nábor studentů, prováděný přímo na školách. Tento nábor byl doprovázen obrovskou kampaní v novinách, kde nátlak podporovala hesla jako „Kdo se nedal k armádě, není Japonec“ a další.⁷² Později dokonce byly vyhlášeny tresty za nenastoupení do aktivní služby.

Podle branného práva pro japonský lid z roku 1941 byla věková hranice pro vstup do armády stanovena na rozmezí 16 až 65 let a ta se vztahovala později i na rekrutované Korejce. Do války tak nastupovali mladíci, skoro děti, kteří sotva opustili školské lavice.

Vojenské tréninkové tábory připravovaly vojáky nejen pomocí praktických výcviků, ale museli povinně procházet také jazykovými kurzy a speciálními psychologickými programy, jejichž účelem bylo psychicky připravit vojáky na téměř

---

72 Kim, http://www.japanfocus.org/-Kim-Hyo_Soon/3303, 2.6.2010

jistou smrt a na to, aby bojovali až do konce a statečně položili život za japonské impérium a za Japonského císaře.

Roku 1944 byl vyhlášen reformovaný zákon o armádní povinnosti. Byla vytvořena tréninková centra v každém okrese a stanoveny testy, které měly prokázat schopnosti rekrutů. Kdo prošel úspěšně testy, byl poslán okamžitě na frontu. Tito vojáci, kteří prakticky neprošli řádným výcvikem, byli velmi snadným cílem a posíláni na téměř jistou smrt.

Velmi často byli Korejci rekrutováni jako vojenští pracovníci a polovojenské síly a byli pověřeni funkcemi jednak zásobovacích jednotek, nebo je posílali také do táborů POW, tedy zajateckých táborů. Měli zde spolu s japonskými vojenskými jednotkami působit jako vězeňský personál a vězeňský dozor. Jednalo se o bezpečnější posílání, co se úmrtnosti týče, ale často byli Korejci nuceni přihlížet nebo se i přímo účastnit válečných zločinů páchaných na britských, belgických, amerických a dalších vězních. Mnozí takto převelení Korejci byli následně po konci druhé světové války automaticky označeni jako váleční zločinci a 148 z nich bylo odsouzeno. Z tohoto počtu bylo 23 Korejců odsouzeno k trestu smrti, 18 bylo odsouzeno k doživotí a 107 obdrželo několikaletý trest odnětí svobody.⁷³

Korejci v Japonské armádě byli nasazováni do předních linií a byli i japonskými vojáky považováni za něco nižšího, méněcenného. Korejci proto často trpěli vojenskou šikanou. Celkem bylo, ať už dobrovolně či ne, odvedeno 362 000 Korejců, z nichž pouhých 161 000 se vrátilo zpět domů. Zbýlých 201 000 bylo zabito nebo bylo prohlášeno za nezvěstné a nikdy už se nenašli. Přesto z počtu těch, co byli schopni se

---

73 Kolektiv autorů, 2009: 353

vrátit, neexistuje žádná statistika ohledně toho, kolik z nich utrpělo válečná zranění ani v jakém zdravotním stavu se vrátili. Je nutné však dodat, že po ukončení války a osvobození Koreje se Japonsko distancovalo od placení válečného důchodu a jakýchkoli finančních odškodnění. Tvrdilo, že odtržením Koreje tyto lidé ztratili japonské občanství a nemají tudíž nárok na žádný důchod ani náhrady, jelikož ty náleží pouze japonským občanům. Korejští veteráni spadají výhradně pod novou korejskou vládu, která si tento problém musí vyřešit sama. K určité kompenzaci a k vyřešení situace došlo až o mnoho let později, kdy korejská vláda těmto veteránům nakonec uznala nárok na jistý důchod.

7.4 Comfort women

Jedno z nejkontroverznějších korejských témat tohoto období je otázka takzvaných „comfort women“⁷⁴. Je to termín označující ženy odvedené násilím nebo podvodem do japonské armády, které měly vojákům sloužit a uspokojovat sexuální jejich potřeby. Japonci měli pár svých vojenských nevěstinců už v době počátku své invaze na území Číny, ale po incidentu při obsazování Nankingu⁷⁵ vyvstal problém řešení disciplíny a pevnějšího řízení vojáků. Proto, aby vojáci neměli tendence znásilňovat a rabovat, se armádní velení rozhodlo vytvořit vojenské stanice, takzvané „comfort station“, což prakticky nebylo nic jiného než mobilní armádní nevěstince. Důvodem tedy byla jednak snaha upevnit disciplínu vojáků, ale dalším faktem, který vedl k takovému

---

74 Korejsky ūanbu (위안부), japonsky ianfu (慰安婦)

75 Roku 1931 Japonsko zahájilo invazi do Číny. Vojska postupovala od jihu směrem do vnitrozemí, až se jim roku 1937 podařilo dobýt Peking, Šanghaj a tehdejší hlavní město Nanking. Boje v Nankingu probíhaly několik měsíců a byly vedeny s neuvěřitelnou krutostí. Byly spojeny s rozsáhlým rabováním, znásilňováním a masakrováním civilního obyvatelstva.

rozhodnutí bylo to, že brutální jednání vojáků vůči civilnímu obyvatelstvu vyvolávalo nenávist a protijaponské cítění v podrobených oblastech. Bylo poté mnohem těžší si podrobené území upevnit, stabilizovat a řídit ho.

7.4.1 Odvody žen

Ženy, které skončily v těchto zařízeních, pocházely z různých zemí. Byly zde ženy japonské, čínské, vietnamské, dokonce i holandské národnosti, ale naprostá většina, téměř 90% z nich pocházela z Koreje. V případě Číňanek a Japonek se jednalo hlavně o starší prostitutky, v případě žen ze Západu se jednalo o zajatkyně.

Způsobů, jakými se korejské ženy a dívky ocitly v této situaci, bylo mnoho, ale nejčastěji k tomu docházelo kvůli mobilizačnímu zákonu z roku 1932, který přikazoval všemu lidu podílet se určitým způsobem na válečném dění a politice. Na základě tohoto zákona vznikaly instituce zvané dobrovolné ženské pracovní jednotky⁷⁶, které sdružovaly ženy, které měly pracovat v továrnách v Koreji i v Japonsku a pomáhat se zásobováním a materiální podporou japonských vojáků na bojových frontách. Tyto jednotky byly často zneužívány k odvodům dívek, které v domnění, že vstupují do obdobné organizace, místo aby nastoupily jako dělnice v továrnách, byly deportovány na frontu, kde se staly prakticky sexuálními otrokyněmi. Časté byly i sliby dobře placené práce, které lákaly hlavně mladé dívky z velmi chudých a prostých rodin. Dívky netušily, že by jim mohlo hrozit nějaké nebezpečí a důvěřivě vložily své osudy do rukou lidí, kteří nábor vykonávali. Mnoho dívek však bylo nedobrovolně a mnohdy přímo s použitím hrubého násilí odvedeno aniž by jim kdokoli řekl, kam je odváží ani co je čeká.

---

⁷⁶ Tyto jednotky se korejsky nazývaly čchönsindä (천신대)

Jednalo se hlavně o dívky z prostých chudých rodin a z malých vesniček, bez vzdělání nebo jen s pár lety základního vzdělání. Byly vybírány tak, aby jejich zmizení nevzbuzovalo velký rozruch a nevyprovokoval se tak veřejný skandál. Mnoho odvečených dívek bylo uneseno například na cestách nebo daleko od domova, aby se po nich rodiny nesháněly.

Věková hranice pro prostituci v Koreji byla 17 let. Pro takto odvedené ženy a dívky žádná věková hranice neexistovala. Ženy, které mnoho let poté našly odvahu vypovídat potvrdily, že byly odváděny i dívky ne starší než 11 let. Tyto dívky, které byly prakticky ještě dětmi, nemohly být připraveny ani fyzicky ani psychicky na sexuální život, obzvlášť ne na tak brutální a krutý.

O tomto náboru samozřejmě neexistují žádné písemné záznamy a kromě očitých svědectví nelze cokoli dokázat, ale mnoho nezávislých svědectví od žen různých národností a žen odvečených na odlišná místa se v mnoha bodech naprosto shodují a neoddiskutovatelně tak ukazují na přímou účast armádního velení. Japonsko připustilo, že v armádě byly ženy, které tímto způsobem sloužily, ale tvrdili, že se jednalo o prostitutky, které se k tomu dobrovolně podjaly a dostávaly za tyto služby zapláceno. Veškerá obvinění o násilných či podvodných odvodech odmítají.⁷⁷

7.4.2 „Comfort station“

Bylo několik druhů stanic. Některé z nich byly pohyblivé a nacházely se v přímé blízkosti válečné fronty. Ženy dovlečené do těchto stanic tak každodenně trpěly nejen nedůstojným a násilným zacházením, absolutně nevyhovujícími životními podmínkami a mnohými pohlavními nemocemi ale také obavami o svůj holý život. Mnoho z nich v

---

⁷⁷ Howard, 1995:21

bojích dokonce zahynulo. Pevné stanice byly hlavně na dobytých územích, kde trvalé jednotky zabezpečovaly klid podrobeného obyvatelstva.

Některé podléhaly přímo armádnímu vedení a byly pod neustálým vojenským dohledem. O všem, co se jich týkalo, rozhodovalo přímo velení a to běžnou vojenskou cestou rozkazů a vojenských nařízení. Pokud se měla stanice přesunout na jinou lokaci, byl k tomu nutný armádní rozkaz o převelení. Existovaly však i stanice, které byly spravovány civilními osobami. Tyto stanice se většinou nacházely mimo vojenské jednotky a pro svou činnost musely obdržet od velení licenci k provozu a musely splňovat požadavky stanovené armádním velením. Stávalo se, že někdy armáda prostě „zabavila“ existující místní nevěstince výhradně pro armádní použití. Byly určité hygienické normy, které musely ženy těchto objektů dodržovat a byly stanoveny pravidelné lékařské prohlídky, aby se zabránilo šíření nemocí mezi vojáky.

Jednotlivé stanice se mezi sebou lišily, ale většinou to byly domy o několika místnostech s velmi primitivním zařízením. Ke každé byla přidělena stálá jednotka, která zabezpečovala nejnutnější potřeby žen i jejich případnou obranu před napadením nepřítelem. Tato místa byla naprosto izolovaná a pohyb jejich obyvatelek i návštěvníků byl neustále monitorován. Přístup do nich měli jen důstojníci, vojáci a někdy dokonce armádní pracovníci, ale vstup kohokoli jiného byl přísně zakázán. Za možnost využít těchto služeb vojáci a důstojníci museli platit, ale podle výpovědi žen se k nim žádné peníze nikdy nedostaly.

7.4.3 Život a povinnosti žen na stanicích

Podmínky jednotlivých míst se značně lišily. Záleželo hodně na majitelích a osobách pověřených jejich správou. Ženy v těchto stanicích ale byly většinou neustále kontrolovány a měly přísný zákaz stanice samy opouštět. Stálá jednotka dohlížela na to, kdo do stanice vstoupí a kdo odchází, ale o faktickou ochranu žen před vojáky a majiteli stanic se nestarala.

Byly stanovené přesné návštěvní hodiny, které ženy musely striktně dodržovat a byl vytvořen harmonogram podle kterého vojáci jednotlivých jednotek a důstojníci mohli stanice navštěvovat. Ti, kteří přišli mimo stanovené hodiny, však museli být obslouženi také, ale vojáci si za ten čas museli extra připlatit. Každý voják měl nárok na půlhodinu až hodinu strávenou s libovolnou ženou ze stanice, ale často kvůli velkému návalu trávili se ženami jen několik minut a mnohdy si tak ženy neměly čas ani oddechnout či opláchnout se, jak se na nich muži střídali. Podle výpovědí byly v některých zařízeních stanoveny limity mezi jednotlivými vojáky, ale byly i takové, kde žádné limity neexistovaly a dle svědků nastávaly i situace, kdy za dveřmi pokojů stávaly řady 20 až 30 mužů čekajících mnohdy už se svlečenými kalhotami až na ně přijde řada.⁷⁸ Důstojníci měli oproti vojákům navíc možnost si zaplatit některou ženu na celou noc a mívali právo první noci s novými přírůstky stanice.

Ženy se po styku podle interních nařízení měly opláchnout septicidem a někdy měly k dispozici prezervativy. Ochranu dostávali samotní vojáci a její použití bylo povinné, ale mnohdy se ale stalo že voják ochranu nechtěl použít a ženy jednoduše

---

71 Howard 1995: 21

neměly možnost takového muže odmítnout. Nebyl kdo by se jich zastal a brutálním znásilněním a krutým zacházením byl ženy vystavovány nepřetržitě. Měly ale povinnost vojáky, kteří odmítli použít ochranu, nahlásit. Stávalo se také, že voják ochranu neměl a spoléhal na zásoby stanic. Mnohdy ale tato zásoba byla nedostatečná a bylo obvyklé, že se ochrana oplachovala a používala vícekrát. Pohlavní choroby proto byly u nich velmi časté a jejich léčba probíhala dost drastickým způsobem. Mnoho žen, které přežily se i v pozdějších letech neustále potýkaly s vážnými zdravotními problémy, které byly následkem jejich působení v těchto stanicích. Každý měsíc ženy docházely do vojenské nemocnice, nebo měl na stanici přijít lékař na preventivní prohlídku, ale pokud žena nebyla zrovna k dispozici, byla prohlídka jednoduše vynechána, aniž by to kohokoli zajímalo. Pokud některá z nich onemocněla, byla léčena vždy stejným způsobem. Dostala injekci č.606 blíže neurčeného obsahu a po dobu několika dní nikoho nepřijímala. Někdy byly ale nuceny i přes onemocnění nadále vojákům sloužit. Mnoho žen pohlavním chorobám podlehl a zemřelo.

Neexistovaly žádné úlevy a to ani v případě, že žena měla menstruační cyklus. Pokud se stalo, že by žena otěhotněla, na jejím životě se to moc neodrazilo. Buď se personál stanice postaral o přerušení těhotenství, nebo se mu nechal volný průběh. Těhotná žena ale neměla žádné úlevy, až dokud nedosáhla kritického stavu těhotenství, kdy pohlavní styk nebyl prakticky možný. Mnoho žen během těhotenství potratilo a těm, které porodily, bylo dítě odňato a případně umístěno do sirotčince.

Někdy ženy měly i jiné povinnosti vůči vojákům. Mimo návštěvní hodiny, byly nuceny prát vojákům prádlo, uklízet, vařit, holit a stříhat je a někdy byly dokonce využívány jako ošetřovatelky zraněných vojáků.

7.4.4 Konec války

Na konci války, kdy Japonci kapitulovali a stahovali se z válečných front, zanechávali tyto ženy na místě bez pomoci, napospas nepříteli. Některé stanice byly vypáleny a ženy vyvražďeny, aby se nedostali do rukou Američanů a aby nikdo nedověděl, co se tam během války odehrávalo. Některé ženy, které byly spojenci objeveny, putovaly do uprchlických táborů a až po dlouhé době se opět mohly vrátit zpět do Koreje. Přesto útrapy žen válkou neskončily. Ženy, které přežily, se do konce života musely potýkat s vážnými zdravotními, ale hlavně psychickými problémy. Trauma, které prožily, musely v sobě nést a dusit, protože o tom nedokázaly a ani nemohly po velmi dlouhou dobu mluvit. Žena, která si prošla něčím takovým, by v očích celé společnosti ztratila úctu a byla by brána jako největší špína. Ztratila by možnost se vdát a založit si rodinu, i když to, vzhledem k prožitým zážitkům, bylo mnohdy pro tyto ženy to poslední, co by si přály. Jejich návrat domů a k rodině byl pro ně často nemožný a mnohé z nich strádaly v samotě a chudobě až do vysokého věku, než jim byl uznán nárok na důchod a odškodnění od státu.⁷⁹

---

⁷⁹ Howard, 1995

8. Konec války a nedořešené spory mezi Koreou a Japonskem

8.1 Konec druhé světové války

Konec druhé světové války v Evropě nastal 8. května roku 1945 kapitulací Německa. Ve válce v Pacifiku se ale datuje mnohem později. Po porážce Německa se Japonsko odmítlo vzdát a nadále pokračovalo v bojích. Přestože mezi Ruskem a Japonskem existovala dohoda o neútočení, Japonsko nespolehalo na to, že by Rusko dohodu dodrželo až do konce války, a připravovalo si na severu Koreje a v Mandžusku bojová opevnění. Rusko opravdu nemělo v úmyslu tuto dohodu dodržet a na konferenci v Postupimi, konané 11. července roku 1945, se zavázalo, že 3 měsíce po pádu Německa zahájí útok na Japonsko. Ke vstupu ruských vojsk na japonské území na Korejském poloostrově došlo 8. srpna téhož roku a vojska pak postupovala směrem na jih, kde se podle dohody měla zastavit v oblasti 38. rovnoběžky. Současně s postupem Ruska byly Japonsku zasazeny ještě další dvě rány. 6. srpna a následně 9. srpna byly na Japonsko svrženy dvě atomové bomby, které smetly z povrchu zemského dvě významná města Hirošimu a Nagasaki. Japonský císař na to reagoval kapitulací, kterou vyhlásil 15. srpna roku 1945 a která byla oficiálně podepsána 2. září 1945. Kapitulací ale válka vyhrána ještě nebyla. Japonské jednotky cvičené k tomu, aby bojovaly až do konce na mnohých místech nadále bojovaly a některé jednotky operující na malých ostrovech dokonce o kapitulaci ani nevěděly. Trvalo ještě několik měsíců, než byly všechny jednotky zlikvidovány a boje ustaly.

Korea byla osvobozována dvěma vojsky. Ruské jednotky nastoupily k osvobozování 8. srpna a o tři týdny později, 6. září, se k nim přidali Spojenci, které zdržely boje na japonských ostrovech. Jednalo se tehdy už jen o symbolické převzetí

kapitulace japonských jednotek a k vážnějším bojům nedošlo. Obě vojska se měla setkat na 38. rovnoběžce a poté společně rozhodnout o osudu Koreje.

8.2 Korea versus Japonsko

Systematické potírání korejské identity během celého koloniálního období silně narušilo korejský národ, a ačkoli se Japoncům nepodařilo zlomit národního ducha, jizvy, které po sobě zanechali, jsou patrné dodnes a otázka japonsko-korejských vztahů je pořád velmi ožehavým tématem. Obě strany neústupně zastávají své stanovisko ohledně celého dění a nemíní ustoupit.

8.2.1 Poválečné omluvy

Ohledně válečné reparace a omluv existuje mnoho kontroverzních názorů. Japonsko vyjádřilo několik omluv ohledně křivd, kterých se na korejském národu v minulosti dopustilo, ale podle názorů Korejců šlo o vágní a nedostatečné omluvy, které byly navíc vyjádřeny pouze Korejské republice. Korejská lidově demokratická republika se oficiální omluvy nedočkala a nebyla ani finančně odškodněna. Japonsko se Koreji začalo omlouvat až v 70. letech, tedy více než 20 let po osvobození. Hlavním problémem je fakt, že Japonsko odmítá uznat nelegálnost celé anexe. Uznává, že se dopustilo diskriminace a utiskování Korejců, ale odmítá uznat, že šlo o agresivní a z právního hlediska o nelegální akt. Nadále se hájí, že k anexi došlo na základě podepsání platné mezinárodní smlouvy a že z právního hlediska bylo vše v naprostém pořádku. Mnoho důkazů ale poukazuje na fakt, že nejprve protektorátní smlouva byla de facto padělek, protože ji pečeti potvrdili samotní Japonci a poté anekční smlouva také nesplňovala všechny předepsané normy. Tato smlouva neměla během podpisu název, kterým by bylo přesně určeno, o jakou smlouvu se vlastně jedná. Tyto náležitosti byly

doplněny až později.⁸⁰ Korejští historici tak poukazují na neplatnost této smlouvy a tím pádem i na nelegálnost celého procesu.

8.2.2 Válečné reparace

Roku 1965 se Japonsko dohodlo s Korejskou republikou na urovnání vztahů, tzv. normalizační smlouva, jejíž součástí byla i částka 300 milionu dolarů na reparace, 200 miliónová půjčka za velmi nízký úrok ze státních zdrojů a 300 miliónová půjčka ze soukromých zdrojů japonských finančních institucí, se splatností 10 let.⁸¹ Tento balíček velmi napomohl rozvoji ekonomiky Korejské republiky, ale existují spekulace o tom, zda se jedná o adekvátní reparaci a kompenzaci za újmy, kterých se Japonsko na Koreji dopustilo. Kritici tvrdí, že kompenzace pomocí půjčky je nepřijatelná a že se jedná spíše o další využívání Koreje, že Japonci na takovéto „reparaci“ ještě vydělají. Toto ujednání navíc neobsahovalo ani zmínku o tom, že by šlo o reparaci za újmy způsobené na korejském lidu, a už vůbec neobsahovala ani náznak omluvy ze strany Japonska. Japonsko celou transakci nazývalo striktně jen jako ekonomickou pomoc. Nicméně toto ujednání bylo Korejskou republikou bráno jako platná kompenzace a další jednání ohledně reparací již nebyla otevřena.

Ohledně reparací KLDR se začalo jednat až v roce 2000, kdy se vztahy mezi oběma státy trochu ustálily. Do dnešního dne však k žádné dohodě nedošlo a nedošlo ani k žádnému návrhu ohledně výše částky. Japonsko KLDR původně nabídlo podobný balíček, jako v roce 1965 obdržela Korejská republika, ale KLDR takovéto ujednání

---

⁸⁰ Yi, 2008: 42

⁸¹ Odhady ohledně toho, jakou by tato částka měla dnes hodnotu, se různí. Někteří udávají hodnotu 3.5 miliard dolarů a jiné optimističtější odhady uvádějí až 20 miliard dolarů.

striktně odmítla, že žádnou pomoc nechce a že žádá jediné kompenzaci a reparaci, která jejímu lidu po 35 letech útisku pod japonskou nadvládou náleží. Dále se KLR nechala slyšet, že se nespokojí s částkou nižší, než je 10 miliard dolarů. Japonsko se naopak vyjadřuje o částce 5-10 miliard dolarů s tím, že by k částce připočetla i veškeré finanční pomoci, které Japonsko KLR v minulosti poskytlo. Vzhledem ke kritické situaci, která mezi oběma zeměmi v dnešních dnech panuje, lze očekávat, že pokračování těchto jednání bude na dlouhou dobu přerušeno. Hlavní roli v tom hrají zbrojní zkoušky a jaderné experimenty, které KLR v posledních desetiletích provádí.

8.2.3 Normalizační smlouva z roku 1965

Jedná se o smlouvu, která s konečnou platností řeší problémy ohledně majetku, ekonomické spolupráce a právních nároků mezi Japonskem a Korejskou republikou a jejich národy.

Hlavní náplní jednání mezi oběma zeměmi bylo ošetření majetkoprávních vztahů Japonců a japonské vlády s Korejci a s jejich vládou. Jedná se především o Japonci zabavenou půdu a majetek Japonců, kteří se do Koreje během koloniálního období přistěhovali, ale také majetková otázka Korejců žijících v Japonsku. Navíc zahrnuje majetek, který Japonci z Koreje odnesli, nebo naopak přinesli, což byly především písemnosti, historické artefakty, strojní vybavení továren a další. Majetek Japonců v Koreji byl po roce 1945 zajištěn prozatímní vojenskou vládou Koreje, tedy vedením americké armády v Koreji, a po té předán v roce 1948 korejské vládě. Proti tomuto kroku Japonsko protestovalo s tvrzením, že je to v rozporu s mezinárodním právem. Američané se obhajovali tím, že podepsáním mírové smlouvy tento majetek přestává být majetkem Japonska a že to tudíž nemá právo si ho nárokovat, což nakonec

Japonsko v roce 1957 uznalo. Přesto ale zbývalo vyřešit další osobní spory Japonců a spory Korejců a korejské vlády vůči Japonsku. Japonsko zdůrazňovalo především nutnost oproštění se od jednání ohledně práv jednotlivců a navrhovalo zaměřit se pouze na velké národní problémy. Chtělo vytvořit jakousi diplomatickou obranu proti vznášení žalob jednotlivců vůči japonskému státu či případně naopak. To samozřejmě neznamenal, že by se tím nároky jednotlivců smetly ze stolu, pouze je nemohli prosazovat zaštitěni státem na základě mezinárodního právního řádu, ale pouze v rámci práva jednotlivých států. Korejská vláda s tím souhlasila dokonce aniž by žádala ústupek na japonské straně.

V rámci této smlouvy byl i stanoven obnos, který Korea brala jako reparaci za újmy z doby okupace a půjčky na podporu korejské ekonomiky. Korejská vláda však s obnosem určeným ke kompenzaci jednotlivců nenaložila tak, jak bylo dohodou stanoveno. Místo aby obnos rozdělila mezi jednotlivce, použila tyto peníze na podporu státní ekonomiky.

Ačkoli tato smlouva mezi oběma státy je značně nedokonalá a v několika bodech dokonce překračuje japonský právní zákoník, je aspoň nějakým pokrokem vůči předchozímu období. Podařilo se díky ní uspořádat většinu mezistátních majetkových vztahů, kromě otázky ostrova Tokto⁸², o které se vlastně ani nezmiňuje a která je do dnešního dne nevyřešená.

8.2.4 Korejská menšina v Japonsku

Během koloniálního období se mnoho Korejců, ať už dobrovolně či

---

82 Japonsky Takešima. Jedná se o ostrov ve východních pobřežních vodách Koreje. Ačkoli jde jen o kus skály uprostřed moře, obě země si na něj činí nárok kvůli jeho strategickému postavení. Díky němu by se totiž o podstatnou část prodloužily výsostné vody obou zemí.

nedobrovolně, přesunulo do Japonska. Jednalo se především o Korejce odvedené v rámci mobilizace pracovních sil na práci do továren a dále i o Korejce z bohatších rodin, kteří sem jezdili kvůli vzdělání. Celkový počet těchto Korejců se odhaduje na 2 miliony obyvatel. Přibližně asi 500 000 jich zde již i po roce 1945 zůstalo a jejich potomci v Japonsku žijí dodnes. Z této skupiny jakožto důsledku koloniální správy se stal dosud nevyřešený problém. Za okupace měli tito lidé status japonských občanů, což se ale po válce změnilo. S osvobozením Koreje a vznikem dvou korejských republik se stali Korejci a japonská vláda je striktně považovala za Korejce a udělila jim status cizinců s trvalým pobytem bez ohledu na to, za jakých okolností se do Japonska dostali. Ztratili tím některá občanská práva, jako je například právo účasti na vládě⁸³, získávání státní podpory a důchodu. Přibýlo jim naopak mnoho byrokratických povinností, jako například nutnost registrace otisků prstů, což vyvolalo mezi Korejci velké pobouření a prohloubila se i míra diskriminace, kterou doposud prožívali. Stalo se pro ně mnohem obtížnější získat práci či být přijati do škol. Požívají tak dodnes pouze některých základních lidských práv a vztahuje se na ně stejný právní systém, podle kterého mají stejné povinnosti jako japonští občané, ale nic jim nezaručuje, že s nimi bude zacházeno stejným způsobem. Tito Korejci žijící v Japonsku nemohou dostat japonské občanství, protože dle zákona se ve většině asijských zemí dědí občanství po otci. Roku 1985 se tato definice rozšířila i na jedince, jejichž otec je cizinec a matka Japonka, ale i tak se pro mnohé Korejce žijící v Japonsku nic nezměnilo. Podle této podmínky byla většina v nich zůstala stále Korejci a nemohla s tím nic dělat. Nemohla získat ani dvojí

---

83 Toto právo neměli ani během koloniálního období, ale pokud by získali japonské občanství, získali by i právo na účast ve volbách.

občanství, ačkoli Korejská republika v roce 1997 tuto možnost uzákonila.⁸⁴

Normalizační smlouva z roku 1965 jejich podmínky částečně zlepšila a roku 1981 jim dokonce byl udělen nárok na sociální podporu na dítě a následně byl pozměněn i zákon o kontrole imigrantů a přijímání uprchlíků, který jim udělil právo i na další druhy státních podpor, ale ani zdaleka se nevyřešily veškeré jejich problémy. V roce 1991 byl vydán speciální zákon o přistěhovalcích, který Korejcům společně s Tchajwanci udělil speciální nárok na trvalý pobyt. Zabezpečoval všem, kteří v průběhu let ztratili japonské občanství a nacházeli se v době vstupu zákona do platnosti dlouhodobě na území Japonska, spolu se svými potomky právo na permanentní pobyt v Japonsku, dokud se nerozhodnou jinak. Korejci žijící v Japonsku tak získali větší ochranu, co se možného vyhoštění ze země týče, ale žádný ze zákonů neřeší přetrvávající problémy ohledně práv na vzdělání a na práci, ani neřeší jejich politická práva na jakékoli úrovni. Stále tudíž nejsou schopni plně se asimilovat do společnosti, přestože mnozí z nich užívají dokonce japonská jména a zachovávají stejný životní styl a tradice jako japonští občané. Mnozí celou situaci berou jako nátlak k repatriaci této menšiny zpět do Koreje.

8.2.5 Konflikt ohledně kontroverzních učebnic

V Japonsku existuje systém, na základě kterého jednotlivá nakladatelství tisknou učebnice pro výuku ve školách. Učebnice a jejich obsah musí projít složitou kontrolou ministerstva školství a jakmile jsou jednou odsouhlaseny, platí. Poté už záleží na vedení škol, které učebnice si zvolí a budou používat k výuce. Tento systém zde funguje od začátku druhé světové války a je odsouhlaseno mnoho učebnic se značně zkresleným

---

84 Yi, 2008: 116

výkladem dějin, které školy používaly i v pozdějších letech. Navíc i mnoho učebnic vydaných později, po konci druhé světové války a dokonce i v roce 2000, značně zkreslují a zjemňují historická fakta, aby v nich Japonsko vypadalo v lepším světle. Nejčastěji jde o historické události 2. světové války, jako byl masakr v Nankingu, otázka „comfort women“, nucené sebevražedné útoky, dále anexe Koreje a její koloniální období a průběh první čínsko-japonské války.

Toto zkreslené vykládání dějin dodnes vyvolává velké pobouření v Číně, Koreji, ale i mezi japonskými historiky a bylo zorganizováno mnoho protestních akcí, dožadujících se stažení takovýchto učebnic ze škol. I když jde sice jen o velmi malé procento škol, které tyto učebnice nadále používají, ministerstvo proti zkreslení nic neudělalo a učebnice pořád existují a jistě nepřátelské vztahy mezi všemi zúčastněnými národy.

8.2.6 Uctívání válečných zločinců a chrám Jasukuni

Fakt, že Japonsko neuznává označení některých svých osobností za válečné zločince, způsobuje mnoho problémů ve vztazích se zahraničními zeměmi. Japonsko však tvrdí, že se nejedná o zločince podle japonského právního systému a že je tedy jako zločince nevnímají. Jedním z příkladů byl Šigemitsu Mamoru, který byl označen za válečného zločince třídy A a odsouzen na 7 let vězení. V roce 1950, tedy po uplynutí necelých 4 let, byl však podmíněčně propuštěn. Opět mu bylo umožněno se zapojit do politiky a stal se dokonce ministrem zahraničních věcí a zástupcem Japonska na zasedání OSN.⁸⁵

Nejvíce zahraniční země dráždí uctívání válečných zločinců prakticky všech tříd

---

85 Kolektiv autorů, 2009: 239

v šintoistickém chrámu Jasukuni, který se nachází v centru Tokia. Jedná se o chrám zasvěcený všem válečným hrdinům a obětem, které v historii položily za Japonsko život. Problém ale je, že sem byly včleněny i ostatky více než 1000 padlých hrdinů, kteří byli ale odsouzeni po druhé světové válce jako váleční zločinci. Uctívání tohoto památníku znamená pro Koreu, ale stejně tak i pro Čínu oslavu japonského militarismu a nacionalismu, který byl v minulosti důvodem mnoha útrap obou zemí. Pravidelné slavnosti a dokonce i oficiální návštěvy předních představitelů Japonska v tomto chrámu dodnes velmi narušují vztahy mezi jednotlivými zeměmi a jsou provázány bouřlivými protesty.

Dalším z důvodů, proč tento památník tak provokuje korejskou veřejnost, je fakt, že do této šintoistické svatyně byly spolu s válečnými zločinci zařazeny i oběti korejské národnosti násilně naverbované do japonské armády. Stalo se tak dokonce bez souhlasu rodinných příslušníků obětí. Ti, kteří zařazení těchto obětí prosadili, se hájí tím, že v době, kdy položily život za japonské impérium, to byli příslušníci japonského národa a že si tím pádem vysloužili pohřeb na posvátném místě pro válečné oběti určeném pro všechny japonské hrdiny a padlé. Problém tkví v tom, že podle zákona a podle pravidel chrámu není povolena exhumace ostatků, ani vyloučení již zařazených mrtvých. Rodinným příslušníkům tak byl odepřen pohřeb jejich milovaných podle vlastní víry a tradic. Korejci pokládají uložení svých mrtvých v tomto chrámu za zneuctění a výsměch a požadují navrácení ostatků všech svých padlých.

9. Závěr

V předchozí kapitole jsem uvedla pouze několik z mnoha důvodů, které způsobují problémy ve vztazích mezi oběma národy. Korejská nevraživost vůči Japonsku má však daleko hlubší a trvalejší kořeny. Nelze se tomu divit vzhledem k

tomu, čím si Korejci prošli v minulosti a bude ještě dlouho trvat, než se tyto nepřátelské pocity zklidní a vztahy mezi Japonci a Korejci zlepší.

Toto téma by samo o sobě vydalo na jednu závěrečnou práci. Mým cílem ale bylo období, které tomu předcházelo. Za úkol jsem si stanovila vytvořit souhrnný přehled korejské situace v období 2. světové války. V té době byla Korea pod nadvládou Japonska a procházela velmi intenzivními změnami. Období druhé světové války však bylo výrazně ovlivněno předchozím děním a bez souvislostí je není možné pochopit. Proto jsem se rozhodla do práce zahrnout celé období koloniální Koreje, abych mohla lépe a srozumitelněji vystihnout kompletní situaci, v níž se korejský národ nacházel.

V práci mi vykrystalizovala hlavně témata hospodářství a totálního pracovního nasazení, která asi nejvýrazněji ovlivnila život prostých lidí a poté kulturní manipulace a snaha Japonska o vykořenění korejské kultury. Vzhledem k rozsahu práce jsem jim věnovala tedy největší pozornost částečně na úkor jiných témat, která sice jsou zajímavá a neméně důležitá, ale která se většinou týkala jen menšího množství obyvatel. Myslím si však, že se mi podařilo uceleně popsat dobu s jejími úskalími a celkový přehled historicko-sociálního dění v Koreji ve 40. letech, vrcholného období japonské okupace.

Práci jsem psala na základě historických pramenů a svědeckých výpovědí. Vzhledem k různorodosti pramenů a především rozdílnosti jednotlivých úhlů pohledu podle národnosti autorů bylo nutné jisté informace selektovat a pokusit se o nestrannost. Bylo však zajímavé sledovat, jak se jednotlivá fakta odlišují a v některých případech jsem i uvedla rozdíly dat, které jednotlivé prameny uvádějí.

10. Použitá literatura

- Cung, Young-Iob: Korea under siege, 1876 – 1945: capital formation and economic transformation Oxford university press, 2006
- Narangoa, Li a Cribb, Robert: Imperial Japan and National Identities in Asia, 1985-1945, Nordic Institute for Asian Studies, 2003
- Ku, Dae-youl: Korea under colonialism, Soul Computer Press 1985
- Yi, Teajin: Internation Legal Issues in Korea-Japan Relations, Northeast Asian History Foundation 2008
- Shin, Gi-Wook a Robinson, Michael: Colonial Modrnyity in Korea, Harvard University, 1999
- Eckert, Carter: Dějiny Koreje, Nakladatelství Lidové Noviny, 2001
- Schmid, Andre: Korea between empires, 1895-1919, Columbia University Press, 2002
- Fukasaku, Yukiko: Technology and Industrial Growth in Pre-War Japan : The Mitsubishi Nagasaki Shipyard 1884-1934, Routledge 1992
- Wetzler, Peter: Hirohito and War : Imperial Tradition and Military Decision Making in Prewar Japan, University of Hawaii Press 1998
- Pauer, Erich: Japan's War Economy, Routledge 1999
- Kolektiv autorů: The Foreseen and the Unforeseen in Historical Relations between Korea and Japan, Northeast Asian History Foundation, 2009
- Choi, Hochin: The Economic History of Korea, The Freedom Library, 1971
- Yoo, Jun Theodore: The Politics of Gender in Colonial Korea – Education, Labor and Health 1910 - 1945, Universutyof California Press, 2008

- Lee, Jong-Hak: Facts on Anexation of Korea by Japan, Sawoon Institute, 2001
- Kang, Man-Gil: A History of Contemporary Korea, Global Oriental 2005
- Hyun Dae-song: The Historical Perceptions of Korea and Japan, Nanam Publishing house 2008
- Robinson, Michael E.: Korea's Twentieth-Century Odyssey, University of Hawai's Press 2007
- Kim, C. H. Janice : To Live to Work - Factory Women in Colonial Korea, 1910-1945, Stanford University Press 2009
- Burianová, Marie: Fenomén tzv. „Comfort women“ v Koreji. Fakta, vývoj a politické aspekty – bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze 2007
- Howard, Keith: True stories of the Korean Comfort Women, New York, Cassel 1995
- Čo, In-söng: Ilčesiki mančusa-čosönsa insik, Tongpukajöksa čätan, 2009
- Stanford Encyclopedia of philosophy, 9.5.2006
<http://plato.stanford.edu/entries/colonialism/> (5.7.2010)
- Melcor: Boxerské povstání v Číně, 20.7.2004
http://www.valka.cz/clanek_10725.html(5.7.2010)
- Schlange, Karl: Japonský militarismus v první polovině 20. století, 9.1.2005
http://www.valka.cz/clanek_10952.html (12.6.2010)
- Kil, Yun-hyeong: Traces of forced mobilization - Remaining Korean war criminals struggle to find their way in society, 24.2.2010
http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_international/406443.html (2.6.2010)
- Breen, Michael: Changing Identity - Koreans Told to Adopt Japanese Names, 21.3.2010
http://www.koreatimes.co.kr/www/news/nation/2010/05/113_62759.html (26.6.2010)

- Takagi, Kenichi: Koreans in the Japanese Imperial Army, 10.7.2010
<http://www.k2.dion.ne.jp/~rur55/E/epage12.htm> (3.6.2010)
- Kim, Hyo-Soon a Kil, Yun-Hyung: "Remembering and Redressing the Forced Mobilization of Korean Laborers by Imperial Japan," The Asia-Pacific Journal, 15.2.2010 http://www.japanfocus.org/-Kim-Hyo_Soon/3303 (2.6.2010)
- Manyin, Mark E.: CRS Report for Congress, The Normalization Talks and the Compensation/Reparations Issue, 12.6.2002
www.policyarchive.org/handle/10207/bitstreams/3356.pdf (2.6.2010)

11. Obrázková příloha

Obrázek č.1 Císař Kodžong se svým synem Sudžongem

Obrázek č.2 Budova sídla generálního guvernéra v Soulu

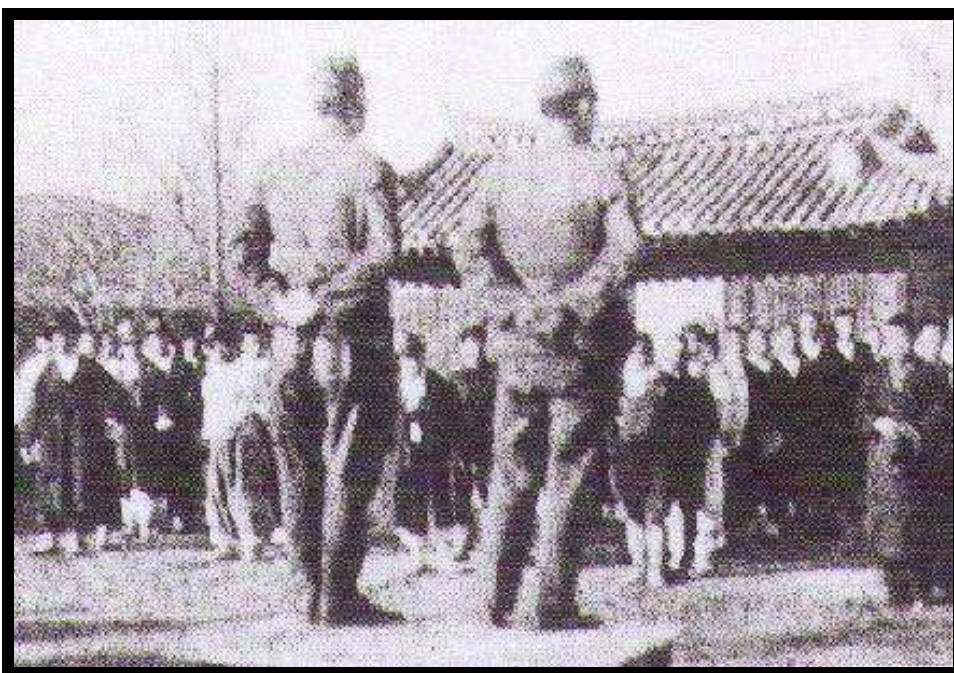

Obrázek č.3 Namtämün

Obrázek č.4 Centrum Soulu ve 30. letech

Obrázek č.5 Koloniální úředníci provádějí nábor pracovních sil

Obrázek č.7 Korejští pracovníci v továrně Mitsubishi v Hirošimě

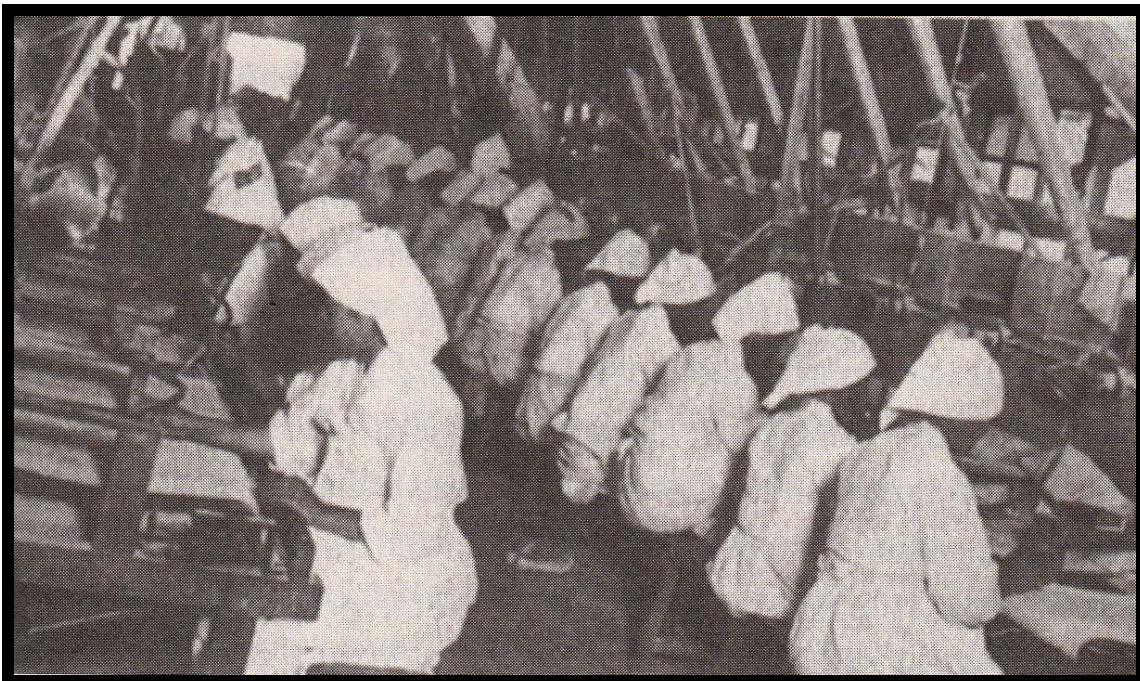

Obrázek č.8 Pracovníci továrny na předení v jižním Mandžusku při rozevičce

Obrázek č.9 Mladí horníci z dolu Atago 1943

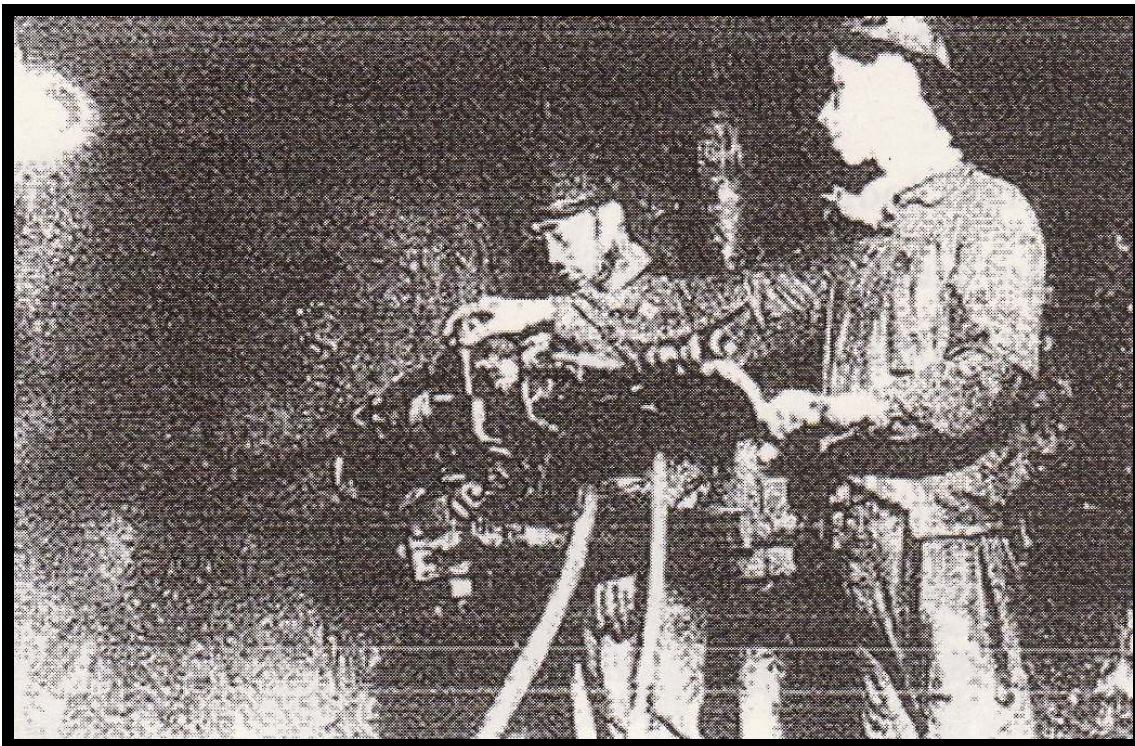

Obrázek č.10 Továrna na textil

Obrázek č.11 Rýžová sýpka

Obrázek č.12 Horníci v uhelném dole

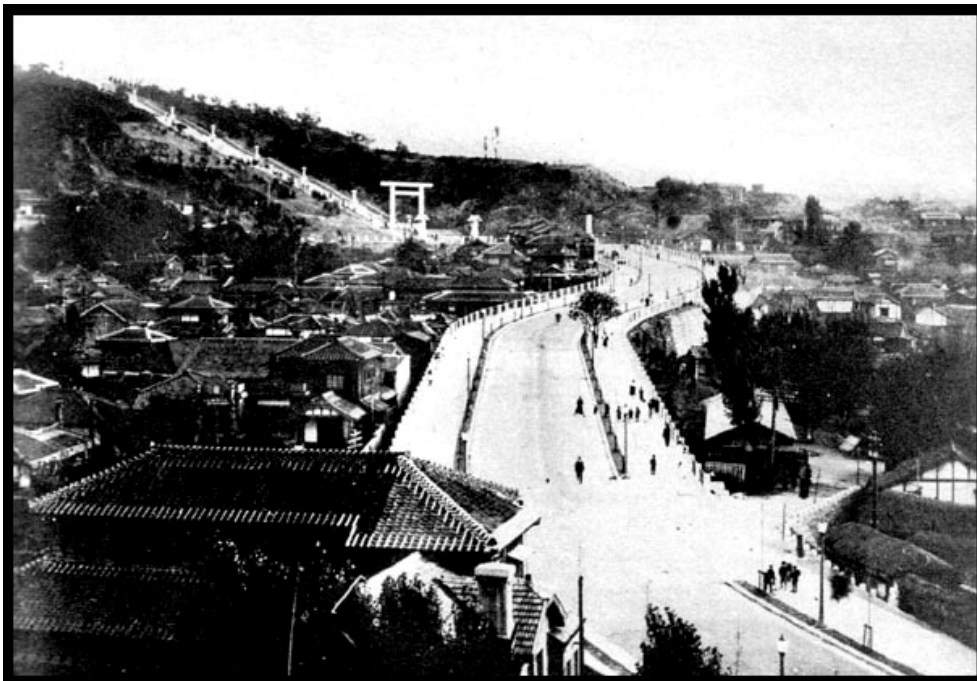

Obrázek č.13 Korejské děti ve škole se klaní směrem k císaři

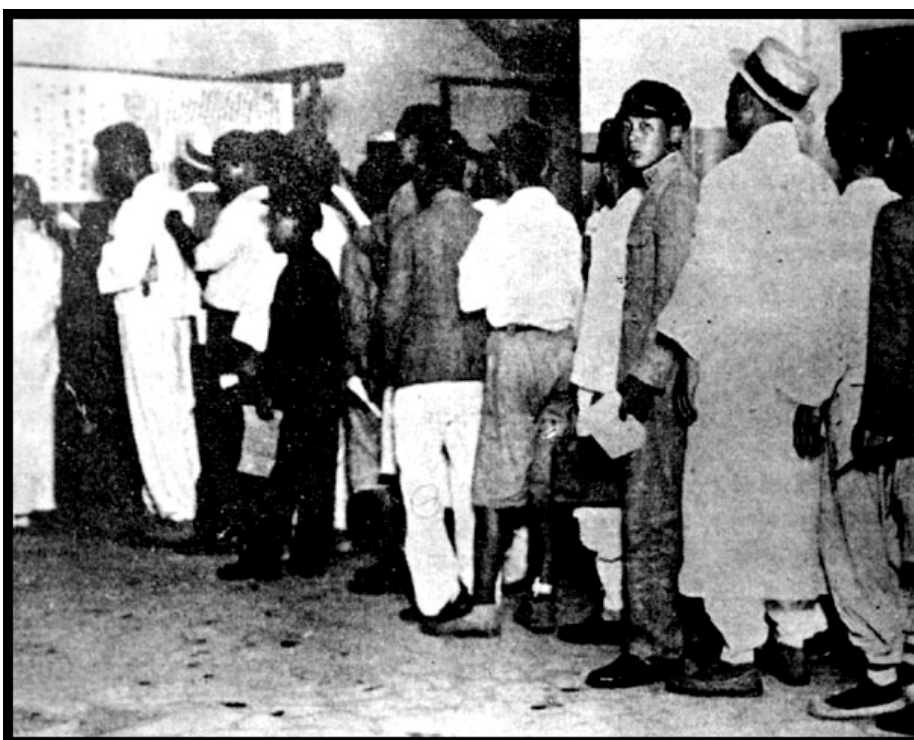

Obrázek č.14 „Comfort bag“

Obrázek č. 15 Vstup do hlavní šintoistické svatyně zbudované ve svahu Namsan v centru Soulu

Obrázek č. 16 Korejci čekají v řadě před Soulským úřadem na registraci japonských jmen

Obrázek č.17 POW tábor v Hungnamu

Obrázek č.18 Korejský voják naverbovaný do japonské armády, zadržený americkými vojsky

Obrázek č.19 První japonská armádní „comfort station“ v Šanghaji

Obrázek č.20 Nákladní auto převážející skupinu „comfort women“

Obrázek č.21 „Comfort women“

Obrázek č.22 Vojáci čekající v řadě před stanicí

Obrázek č. 23 Muži vítají osvobozené armády vyvěšením státní vlajky na hoře Namsan

Obrázek č.24 Jihokorejský prezident Pak 22.6.1965 podepisuje normalizační smlouvu s Japonskem